

# Jaarverslag 2015



Jaarbeurs

# Inhoudsopgave

<b>Resultaten</b>	3
<b>Kerngegevens</b>	5
<b>Bericht van de Raad van Commissarissen</b>	7
<b>Verslag van de directie</b>	11
<b>Overzicht activiteiten 2015 Jaarbeurs</b>	37
<b>Geconsolideerde jaarrekening</b>	41
Geconsolideerde balans	42
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	43
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	44
<b>Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening</b>	45
Grondslagen	46
Toelichting op de geconsolideerde balans	54
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	61
<b>Vennootschappelijke jaarrekening</b>	64
<b>Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening</b>	65
<b>Overige gegevens</b>	67
Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming	67
Voorgestelde resultaatbestemming	67
Concernsamenstelling	67
<b>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</b>	70
<b>Vijf jaren Jaarbeurs Holding B.V.</b>	72
<b>Personalia</b>	74

## Resultaten

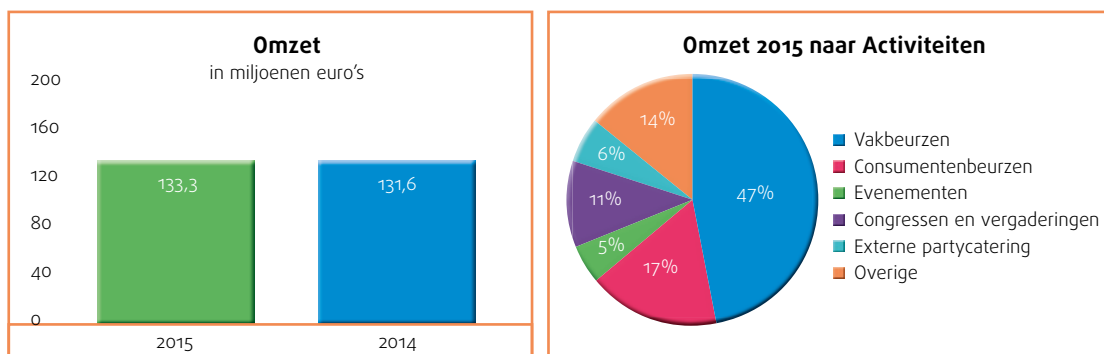
In 2015 hebben wij een recurring EBITDA-marge gerealiseerd van 13,5%. Dit is een verbetering ten opzichte van 2014 (13,3%) en is met name gedreven door het afstoten van activiteiten die niet tot de kern behoorden, een verhoging van de bezettingsgraad en een substantiële verlaging van de indirecte kosten.

Wij streven echter naar een verdere verbetering van de marge. De afgelopen drie jaren heeft Jaarbeurs een transformatie ondergaan. Jaarbeurs zet handel in beweging door mensen te verbinden. Op basis van deze missie is een reorganisatie doorgevoerd, zijn werkmaatschappijen geïntegreerd tot één Jaarbeurs, is de harmonisatie van arbeidsvoorwaarden in gang gezet en zijn innovaties doorgevoerd die de basis zijn voor de realisatie van een nieuw groeipad. De strategie wordt geoperationaliseerd via investeringen in de organisatie, het complex en IT gedreven diensten. Dit vertaalt zich in een hogere bezetting van het complex en een hogere productiviteit van onze medewerkers. De activiteiten die niet tot de kern behoren zijn afgestoten waaronder de externe partycatering. De Jaarbeurs is hiermee de weg omhoog ingeslagen.

De omzet van de kernactiviteiten is gestegen naar € 125,8 mln in 2015. Een groei van 8,1% vergeleken met 2014 (€ 116,4 mln). De omzet incl. de externe partycatering activiteiten steeg in 2015 naar € 133,3 mln (2014: € 131,6 mln).

Het organiseren en faciliteren van ontmoetingen en verbindingen on-site en online is de kern van Jaarbeurs. De live events zijn de belangrijkste pilaar waar Jaarbeurs op drijft. Digitale platformen met relevante content en interactie met en tussen de leden van community's zijn een randvoorwaarde voor een succesvol live event. Tevens leveren we diverse diensten aan onze klanten zodat deze ook buiten de live events met doelgroepen in contact kunnen komen. Digitaal is het logische fundament voor live events.

Het omzet aandeel dat wordt gerealiseerd met activiteiten buiten de EU is gestegen tot 25% in 2015 (16% in 2014). De behoefte aan vakbeurzen voor het faciliteren van de handel en nijverheid blijft in de emergent markets onverminderd hoog ondanks een afvlakkende groei van het BNP in de belangrijkste regio's waar we actief zijn, namelijk China en Azië.

**Omzet naar activiteiten**

(in duizenden euro's)

	2015	2014	Ontwikkeling 2015 t.o.v. 2014
Vakbeurzen	62.089	59.022	5,2%
Consumentenbeurzen	22.994	22.467	2,3%
Evenementen	7.256	2.947	146,2%
Congressen en vergaderingen	14.662	14.557	0,7%
Externe partycatering	7.493	15.176	-50,6%
Overige	18.828	17.383	8,3%
<b>Totaal</b>	<b>133.322</b>	<b>131.552</b>	<b>1,3%</b>

De indirecte kosten zijn structureel verlaagd, waardoor het rendement is verbeterd. De recurring EBITDA steeg naar € 18,0 mln. (2014: € 17,6 mln.). De recurring EBITDA-marge steeg naar 13,5% (2014: 13,3%).

**Resultaten**

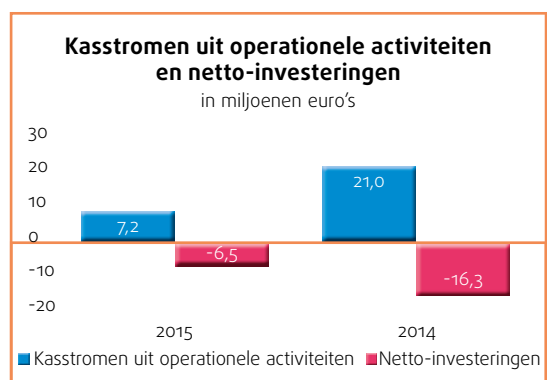
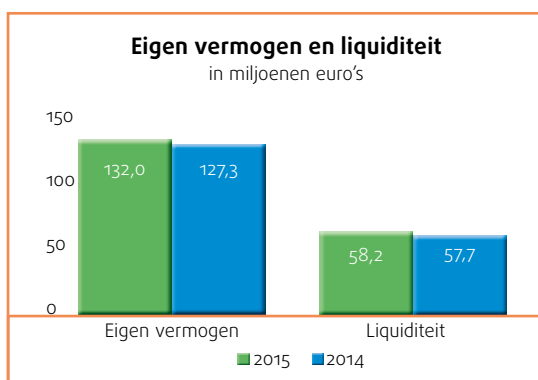
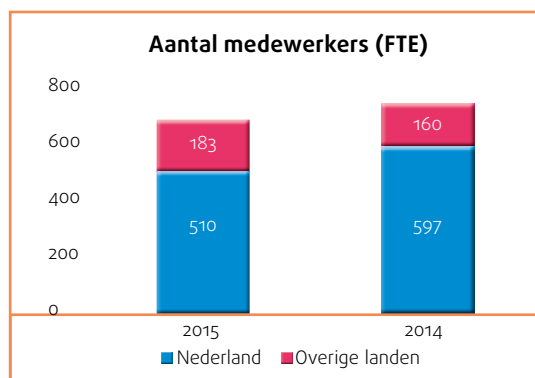
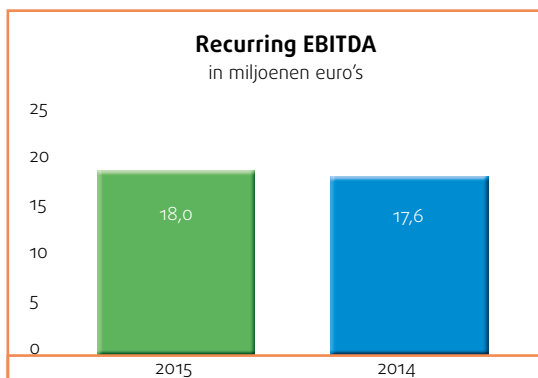
(in duizenden euro's)

	2015	2014
Bedrijfsresultaat (EBIT)	2.068	-3.482
Afschrijvingen	13.732	14.322
Waardeverminderingen	1.732	617
EBITDA	17.532	11.457
Afvloeiingskosten reorganisatie	1.500	6.900
Exploitatie externe party-catering activiteiten	871	-795
Kosten afstoten externe party-catering activiteiten	2.179	-
Boekwinst verkoop woningen	-979	-
Verkoop ontwikkelrechten bioscoop	-3.068	-
<b>Recurring EBITDA</b>	<b>18.035</b>	<b>17.562</b>

## Kerngegevens

in € mln. tenzij anders aangegeven

	2015	2014
Netto-omzet	133,3	131,6
Bedrijfsresultaat (EBIT)	2,1	-3,5
Bedrijfsresultaat in % van de omzet	1,6 %	-2,6 %
Nettoresultaat	0,3	-2,8
Nettoresultaat in % van de omzet	0,2 %	-2,1 %
EBITDA	17,5	11,5
Recurring EBITDA	18,0	17,6
Recurring EBITDA in % van de omzet	13,5 %	13,3 %
Kasstroom uit operationele activiteiten	7,2	21,0
Netto-investeringen in vaste activa	6,5	16,3
Afschrijvingen en waardeverminderingen vaste activa	15,5	14,9
Eigen vermogen	132,0	127,3
Balanstotaal	199,6	210,8
Liquiditeit	58,2	57,7
Solvabiliteit	66,1 %	60,4 %
Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)	693	757



## Bericht van **de Raad van Commissarissen**

### **Goedkeuring jaarrekening en decharge**

De Raad van Commissarissen heeft de door de directie geconsolideerde jaarrekening, jaarverslagen en bijbehorende toelichtingen over 2015, evenals de vooruitzichten voor 2016 met inbegrip van de resultaatbestemming besproken en goedgekeurd. In haar rol als bestuur van de Stichting Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs, zijnde de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, heeft de Raad van Commissarissen de jaarrekening vastgesteld. De jaarrekening is voorzien van de goedkeurende accountantsverklaring van Deloitte.

Als afzonderlijk agendapunt verleent het Stichtingsbestuur in de Algemene Vergadering de Raad van Commissarissen en de directie van Jaarbeurs Holding BV decharge voor hun taakuitoefening in 2015, voor zover dat blijkt uit de jaarrekening en het jaarverslag met de daarop gegeven toelichting.

### **Strategie**

De Raad van Commissarissen heeft in het verslagjaar uitvoerig gesproken over strategie, doelstellingen en de voorgenomen investeringen in relatie tot de perspectieven voor de langere termijn. Bijzondere interesse is uitgegaan naar de locatiecontouren, zoals uiteindelijk verwoord in het masterplan Jaarbeurs. Met de directie van Jaarbeurs is besloten dat investeringen die voortvloeien uit het plan pas daadwerkelijk gedaan kunnen worden na overleg met en goedkeuring door de Raad van Commissarissen. Toekomstperspectieven bepalen de investeringsruimte.

### **Meest besproken:**

- Financiële positie van Jaarbeurs
- Transitie naar 1 Jaarbeursorganisatie
- Reorganisatie
- Grondruil met Gemeente Utrecht
- Finale overeenstemming met megabioscoop
- Positie Beatrixgebouw in relatie tot de omgeving
- Harmonisatie arbeidsvoorwaarden
- Verkoop externe cateringactiviteiten
- Grand Depart Tour de France – spinn off voor de stad en regio
- Governance structuur VNU Exhibitions Asia
- Ontwikkeling van de beurzenportfolio (inclusief digitalisering)

Als Raad hebben we met belangstelling kennis genomen van de nieuwe koers die Jaarbeurs vaart in relatie met de Gemeente Utrecht en andere belangrijke stakeholders. De directie van Jaarbeurs heeft daarin terecht veel geïnvesteerd, dit vertaalt zich in een constructieve samenwerking die alle partijen uiteindelijk meerwaarde biedt. Nogmaals wordt hiermee aangegeven hoe Jaarbeurs geworteld is in het Utrechtse en dat het omwille van het resultaat loont om te blijven investeren in constructieve samenwerkingsvormen. De Raad prijst de directie voor deze insteek.

### **Focus op venue**

De directie heeft keuzes gemaakt met betrekking tot het portfolio. De Raad van Commissarissen onderschrijft de focus op primaire, venue gebonden activiteiten. Daarin passen niet langer cateringactiviteiten door externe partycaterers. De verkoop van deze niet-venue gebonden cateringactiviteiten aan het eind van 2015 is een logische, onvermijdelijke keuze.

De Raad van Commissarissen heeft in het verslagjaar uitgebreid aandacht besteed aan de Chinese joint venture. Een van de leden van de Auditcommissie heeft zich in Shanghai op de hoogte gesteld van de bedrijfsvoering. De buitenlandse activiteiten dragen met 25% van het totaal structureel bij aan de omzet van Jaarbeurs. De perspectieven zijn verwachtingsvol.

### **Grondruil**

Tussen het Beatrixgebouw en het eventcomplex is inmiddels door Kinapolis gestart met de bouw van een megabioscoop die in 2017 gereed moet zijn. Achter de bouw gaat een grondruil met de Gemeente Utrecht schuil, waarvan de contracten in 2016 worden getekend. De grond aan de Westzijde van het Merwedekanaal is eigendom van Jaarbeurs en valt hier buiten. De overeenkomst met de Gemeente is voor Jaarbeurs essentieel om uiteindelijk structureel te kunnen investeren in het complex. Deze eeuwigdurende erfpacht staat aan de basis voor continuïteit van de onderneming voor de lange termijn en de ontwikkeling van de onderneming. De grondruil heeft de Gemeente in staat gesteld een overeenkomst met Amrath Hotels aan te gaan voor de bouw van een hotel aan de Westzijde van het Centraal Station.

De Raad van Commissarissen is verheugd over de verlenging van het huurcontract met Stage Entertainment voor het Beatrixtheater. De samenwerkingsovereenkomst loopt tot 2028. Belangrijk punt hierin is dat de dagexploitatie in handen komt van Jaarbeurs.

### **Reorganisatie**

De Raad heeft zich in 2014 en in 2015 uitvoerig gebogen over de financiële situatie van Jaarbeurs. Deze heeft uiteindelijk geleid tot een forse reorganisatie, met een uitstroom van 65,5 FTE als direct gevolg. De Raad onderschrijft de keuzes van de directie, zich tegelijkertijd de pijn realiserend voor de mensen die dit betreft. De Raad van Commissarissen is ervan overtuigd dat deze ingreep echter strikt noodzakelijk was voor de levensvatbaarheid van Jaarbeurs.



## Corporate governance

### Juridische structuur

Jaarbeurs Holding B.V. ("Jaarbeurs Holding") is een besloten vennootschap naar Nederlands Recht. De statutaire directie bestaat uit één algemeen directeur. Jaarbeurs Holding heeft een Raad van Commissarissen bestaande uit vijf leden. De aandelen in de vennootschap worden gehouden door de Stichting Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs ("Stichting"). De leden van het stichtingsbestuur, waarvan de doelstelling gelijk is aan die van de onderliggende vennootschap, zijn daarin tevens commissaris. Op pagina 68 van het jaarverslag staat welke vennootschappen tot Jaarbeurs Holding behoren.

### Corporate Governance Code

De governance structuur is gebaseerd op Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de statuten van Jaarbeurs Holding en diverse interne reglementen. Jaarbeurs Holding kent in haar governance structuur een Algemene Vergadering van Aandeelhouders, Raad van Commissarissen, directie en Ondernemingsraad.

De directie en de Raad van Commissarissen onderschrijven de Nederlandse Corporate Governance Code en passen de daarin opgenomen principes en beste practice bepalingen toe, voor zover deze op Jaarbeurs van toepassing kunnen worden verklaard.

### Statuten

De laatste statuten van Jaarbeurs Holding B.V. dateren van 22 december 2014.

## Dividendbeleid

In 2015 hebben de Raad van Commissarissen en de Algemeen Directeur het dividendbeleid van Jaarbeurs geëvalueerd. Bij deze evaluatie zijn de belangen van de Stichting en Jaarbeurs geïnventariseerd.

Op basis van voornoemde evaluatie is op voorstel van de Raad van Commissarissen en de Algemeen Directeur tijdens de vergadering van de Raad van Commissarissen van 18 juni 2015 besloten om geen dividend meer uit te keren aan de Stichting.

## Nieuwe algemeen directeur

In het verslagjaar heeft de Raad van Commissarissen zich intensief, gesteund door een extern bureau, beziggehouden met de benoeming van een nieuwe algemeen directeur die de heer Henk Broeders zal opvolgen. De heer Broeders vervulde deze functie sinds september 2013. Na een strategische herijking is de organisatie opnieuw ingericht en zijn grote veranderingen in gang gezet. We zijn de heer Broeders dank verschuldigd voor zijn inzet. De Raad van Commissarissen heeft per 1 april 2016 de heer Albert Arp benoemd tot statutair directeur van Jaarbeurs. Hij heeft per deze datum de taak overgenomen van de heer Henk Broeders.

## Vergaderfrequentie

De Raad van Commissarissen heeft in het verslagjaar vier maal regulier vergaderd. Zij heeft een aantal keren na afloop van de vergadering een bedrijfs onderdeel bezocht. In dit kader heeft de Raad de Trade Mart, de tijdelijke opvang van vluchtelingen in het Beatrixgebouw en het vernieuwde congres- en vergadercentrum in het hallencomplex bezocht. De Raad van Commissarissen heeft ook enkele malen telefonisch vergaderd zonder de aanwezigheid van de directie. Tijdens deze telefonische vergaderingen is de directiewisseling en de benoeming van de nieuwe algemeen directeur aan de orde geweest. De voorzitter, maar ook de leden van de Raad hebben daarnaast nog veelvuldig telefonisch contact gehad met elkaar en met de directie van Jaarbeurs om lopende zaken te bespreken.

De Auditcommissie die zich primair bezighoudt met strategie, doelstellingen en investeringen is vier maal bij elkaar gekomen. De vergaderingen vonden in alle gevallen voorafgaand aan het reguliere overleg van de Raad van Commissarissen plaats. Het concept verslag van de Auditcommissie vormde een vast agendapunt in de eerstvolgende vergadering van de Raad.

Bij de remuneratiecommissie die zich bezighoudt met de beloningssystematiek is vooral de directiewisseling uitvoerig aan de orde geweest.

In het verslagjaar is het rooster van aftreden van de Raad van Commissarissen geactualiseerd.

### Taak en samenstelling

#### Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken betreffende de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en staat daarnaast de directie met raad terzijde. Uiteraard richt de Raad zich bij de vervulling van haar taak naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden ondernemingen.

#### Samenstelling Raad van Commissarissen:

- De heer R.G. van Ingen (Voorzitter)
- Mevrouw P.G. Boumeester
- Mevrouw I.G.C. Faber
- Mevrouw C.T.L. Hamaker
- De heer J.G. Wijn

#### Samenstelling commissies

De Raad van Commissarissen heeft twee commissies ingesteld, te weten: een auditcommissie en een remuneratiecommissie. Dat neemt niet weg dat de Raad verantwoordelijk blijft voor besluiten, ook al zijn deze voorbereid door één van de commissies. De auditcommissie en remuneratiecommissie hebben ieder een eigen reglement.

#### Auditcommissie

- De heer J.G. Wijn
  - Mevrouw C.T.L. Hamaker
  - Mevrouw I.G.C. Faber
- (medio 2015 toegetreden)

#### Remuneratiecommissie

- De heer R.G. van Ingen
- Mevrouw P.G. Boumeester
- Mevrouw I.G.C. Faber

### Tenslotte

2015 is een memorabel jaar, waarin eerder gemaakte keuzes zijn uitgevoerd. De Raad van Commissarissen signaleert dat het boekjaar positief is afgesloten. Dat is het direct gevolg van harde keuzes en harde ingrepen. Als Raad zien we dat het uiteindelijk de medewerkers zijn die met hun passie en motivatie verantwoordelijk zijn voor dit resultaat. In de turbulentie van 2015 met immense veranderingen hebben we heel erg veel van onze medewerkers gevraagd. Zij hebben zich ingezet voor Jaarbeurs. We zijn hen daar meer dan erkentelijk voor.

Utrecht, 29 april 2016

Raad van Commissarissen

De heer R.G. van Ingen - voorzitter

Mevrouw P.G. Boumeester

Mevrouw I.G.C. Faber

Mevrouw C.T.L. Hamaker

De heer J.G. Wijn

## Verslag van **de Directie**

De jaren 2014 en 2015 kunnen worden beschouwd als het kantelpunt in de Jaarbeurs-historie. Het jaar 2014 stond in het teken van de duidelijke keuzes, het jaar 2015 kan worden bijgeschreven als het jaar waarin eerder gemaakt keuzes zijn uitgevoerd. De tweede week van januari kreeg de eerder aangekondigde reorganisatie handen en voeten. Jaarbeurs nam in 2015 met pijn in het hart afscheid van 93 collega's.

De voorgaande twee jaar was Jaarbeurs in de rode cijfers beland. In 2015 boekte Jaarbeurs een bedrijfsresultaat van € 2,1 mln. bij een omzet van € 133,3 mln. Hier is sprake van een lichte verbetering ten opzichte van eerdere jaren. Opgemerkt moet worden dat in het boekjaar 2015 voorzieningen zijn getroffen in het kader van de reductie van het personeelsbestand, de verkoop van 360FOODEVENTS en het sluiten van culinair centrum Dombosch.

In 2014 is de koers voor de komende jaren kort en bondig geformuleerd. Jaarbeurs ontleent haar bestaansrecht aan het bevorderen van handel en nijverheid. De bedrijfsdoelstellingen worden getoetst aan deze missie. Belangrijker nog dan een positief rendement is het feit dat de Jaarbeurs toekomstbestendig is gemaakt. Dit is op verschillende manieren gebeurd.

### Toekomstbestendig

#### **360FOODEVENTS**

Zo is er in het verslagjaar besloten afscheid te nemen van externe catering labels, die eerder het jaar zijn onder gebracht in 360FOODEVENTS. Gehoopt was dat deze clustering van partycaterers als Taat & De Regt, Verhaaf Party Catering en Grand Catering zou leiden tot een structurele kostenreductie. Eind 2015 bleek dit niet het geval. 360FOODEVENTS is verkocht aan de Dudok Groep, die ook het overgrote deel van de collega's heeft overgenomen.

#### **Grondposities**

Zoals eerder opgemerkt: de Jaarbeurs is toekomstbestendig. Die toekomst hangt ook voor een belangrijk deel af van de grondposities van Jaarbeurs. Eerst moest er duidelijkheid komen over de grondpositie om vervolgens definitieve plannen te kunnen presenteren voor nieuwbouw tot en met 2023. In het verslagjaar is die duidelijkheid er gekomen: de versnipperde grondposities zijn ingeruild voor eeuwigdurende erfpacht, waarbij de erfpacht is afgekocht. In ruil daarvoor heeft Jaarbeurs een stuk grond aan de Oostzijde van het complex met daarop parkeerterreinen en Hal 1 aan de Gemeente overgedragen. De komende jaren zal Jaarbeurs overigens gebruik kunnen blijven maken van Hal 1.

## Over Jaarbeurs

### Jaarbeurs inspireert, motiveert en activeert

Jaarbeurs zet handel in beweging door waardevolle ontmoetingen te creëren. Hiermee verbinden we mensen en markten, handel en producenten. Dit doen we vanuit een heldere visie: we willen inspireren, motiveren en activeren. We bieden onze klanten hiervoor een kleurrijk palet dat bestaat uit beurzen, summits, evenementen, online oplossingen, bijzondere accommodaties, catering en services. Ook stimuleren we jong talent en zijn we in toenemende mate broedplaats van innovatie. Zo zorgen wij ervoor dat onze klanten gezien worden en dat handel in beweging komt. Jaarbeurs - dat ook de thuisbasis is van de Utrechtse Ondernemers Academie en het Economic Board Utrecht - is actief in Nederland, maar ook in Azië met eigen bedrijven in China en Thailand.

De activiteiten van Jaarbeurs zijn goed voor 4.950 fte aan directe en indirecte arbeidsplaatsen. De toegevoegde waarde van Jaarbeurs aan de Nederlandse economie is volgens internationaal onderzoeks- en beleidsadviesbureau Ecorys 357 miljoen Euro. Omzet, uitgaven en bestedingen die samenhangen met de activiteiten die in 2014 in Jaarbeurs werden georganiseerd bedragen 440 miljoen Euro.

Jaarbeurs ontvangt jaarlijks 2,4 miljoen bezoekers, huisvest zo'n 90 events en beurzen en biedt onderdak aan ruim 8.000 congressen en vergaderingen. Daarnaast bereikt Jaarbeurs met 15 online platforms maandelijks 650 duizend professionals. Jaarbeurs zet handel in beweging.

In het verlengde daarvan heeft Jaarbeurs een masterplan gepresenteerd met daarin de nieuwbouwplannen. Het Masterplan Jaarbeurs, opgesteld door architectenbureau cepezed, beschrijft de grootschalige herontwikkeling van het complex de komende vijftien jaar. Een van de belangrijkste uitgangspunten is de wens om het Jaarbeurscomplex meer dan nu het geval is integraal onderdeel te laten zijn van de omgeving. Hiermee wil Jaarbeurs letterlijk tot uitdrukking brengen dat ze geheel verankerd is in het Utrechtse en dat daar ook haar toekomst ligt. Andere kernbegrippen zijn: meervoudig grondgebruik en duurzaamheid, waaronder wordt verstaan energieneutraal en klimaatrobust.

### Bioscoop en Centruboulevard

In het verslagjaar is begonnen met de bouw van de nieuwe bioscoop, waarvan Kinopolis eigenaar is. De hypermoderne bioscoop met 14 zalen en 3.300 stoelen moet begin 2017 in gebruik worden genomen. Een aantal van de zalen zal worden uitgerust met de modernste congresapparatuur. De bioscoop krijgt een directe verbinding met het congrescentrum Media Plaza en Supernova.

In het verslagjaar is ook een begin gemaakt met het doortrekken van de Centrum Boulevard die het Vredenburg in de binnenstad van Utrecht verbindt met de Westzijde van het Jaarbeurscomplex. Inmiddels is het stuk Centruboulevard dat de Westzijde van de OV-terminal verbindt met ingang Oost van het Jaarbeurscomplex zo goed als klaar. Hiermee is de Croeselaan de facto autoluw gemaakt.

Aan de Centrum Boulevard (in de plint van de bioscoop en naast de nieuwe entree van Jaarbeurs) komt een veelzijdig foodcourt. Dit is een typisch voorbeeld van meervoudig grondgebruik. Jaarbeurs is niet langer alleen gericht op haar events, maar is een multifunctionele ontmoetingsplek met voorzieningen voor totaal uiteenlopende activiteiten. Hierdoor ontstaat midden in de stad Utrecht een levendig centrum met een hoog 'groengehalte'. Bedoeling is om bezoekers een aangenaam verblijfsklimaat te bieden, daarnaast kent het een groot aantal milieutechnische voordelen. Ook hiermee wil Jaarbeurs tot uitdrukking brengen dat ze op een duurzame manier aansluiting zoekt met de omgeving.

Het Masterplan Jaarbeurs is soms concreet, dan weer worden grove lijnen geschetst. Concrete invulling van nieuwbouw hangt af van toekomstige ontwikkelingen, waarvan de richting op voorhand niet duidelijk is. Zo moet de Gemeente nog haar structuurvisie presenteren voor het gebied ten Westen van de stationszijde. Duidelijk is evenwel dat de haloppervlakte wordt teruggebracht. Kleiner, compacter en frequenter inzetten van ruimtes. Dat is de trend.

Aan de Westzijde van het Jaarbeurscomplex worden de parkeerfaciliteiten geconcentreerd, in combinatie met openbaar vervoervoorzieningen. Hiermee wordt dit gebied een mobiliteitshub, voor gebruikers van het Jaarbeurscomplex, maar even zo goed voor bezoekers van de binnenstad van Utrecht. Hoe deze hub er precies uit gaat zien en met hoeveel parkeerplaatsen rekening moet worden gehouden is afhankelijk

van ontwikkelingen in mobiliteit. Om zo goed mogelijk in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen worden definitieve keuzes zo laat mogelijk genomen.

### **Beatrixgebouw**

Meer duidelijkheid is er op dit moment over de toekomst van het Beatrixgebouw, dat inmiddels ook thuisbasis is voor innovatieve startups als Dutch Game Garden en radiostation Sublime FM. Het Beatrixgebouw blijft het hart van de eigen organisatie van waaruit concepten om handel en nijverheid te bevorderen worden ontwikkeld, geaccommodeerd en gefaciliteerd.

In de plannen is voorzien dat het Beatrixgebouw aan de achterzijde een tweede volwaardige hoofdingang krijgt. Deze hoofdingang komt uit op het Forum op +1 niveau. Hiermee komt de hoofdingang aan stadszijde op gelijke hoogte met de OV-terminal die grenst aan het Beatrixgebouw. Het forum verbindt alle gebouwen aan de westzijde van de OV-terminal. Om het Beatrixgebouw van buitenaf een open karakter te geven worden gesloten gevels vervangen door glasgevels. Jaarbeurs creëert hiermee een gezicht naar het centrum van de stad.

Een 'open' gebouw vraagt om de toevoeging van nieuwe functies die passen bij de al eerder genoemde focus van Jaarbeurs: bevorderen van handel en nijverheid. Een voorbeeld daarvan is het in het verslagjaar ontwikkelde concept Jaarbeurs Innovation Mile, waarbij Jaarbeurs innovatieve bedrijven wil ondersteunen. Het Beatrixgebouw zal zich hiermee ontwikkelen als broedplaats van innovatie.

### **Reorganisatie**

In figuurlijke zin is ook 'gebouwd' aan een nieuwe organisatie. In 2014 is de koers van Jaarbeurs bepaald en de daarbij behorende organisatiestructuur ingericht, waarbij eerder al drie bedrijven zijn samengevoegd tot één Jaarbeurs. In 2014 bleek dat het rendement achterbleef bij de verwachting. Eind 2014 is besloten tot het lean en mean maken van de organisatie als gevolg waarvan we afscheid hebben moeten nemen van collega's, 65,5 FTE. Het pijnlijke slotakkoord van dit proces vond begin 2015 plaats toen duidelijk werd welke collega's Jaarbeurs zouden moeten verlaten. Dit afscheid heeft met name de eerste helft van 2015 doorgeklonken. Medewerkers kregen nieuwe posities, functies vervielen, nieuwe verantwoordelijkheden werden verdeeld. Zonder iets af te doen aan de pijn van het proces is Jaarbeurs daar sterker uitgekomen. Met nieuwe energie richt men zich op nieuwe projecten en worden al lang bestaande projecten nieuw leven ingeblazen. Het personeel is klaar voor nieuwe stappen.

Een nieuwe organisatie vraagt ook een nieuwe manier van werken. De belangrijkste kentering: mensen worden niet afgerekend op aanwezigheid, maar op doelstellingen en output. Jaarbeurs laat het aan de eigen verantwoordelijkheid van de medewerkers over die doelstellingen te halen. In het verslagjaar is het 'Nieuwe werken' uitgerold over het bedrijf. Uitgerust met laptop en smartphone en zonder eigen werkplek gaan de collega's de uitdaging aan. Hierdoor ontstaat binnen het bedrijf een nieuwe vorm van mobiliteit, waardoor andere teamverbanden ontstaan, met elke keer weer een eigen groepsdynamiek. Uiteindelijk moet dit leiden tot een beter resultaat.

In het verslagjaar heeft de CAO per bedrijfsonderdeel plaats gemaakt voor een set algemene arbeidsvoorwaarden voor alle medewerkers van Jaarbeurs, waarbij de directie onderhandelt met de Ondernemingsraad. Op gebied van arbeidsvoorwaarden is het vermeldenswaard dat de verplichting van het

Jaarbeurs Pensioenfonds per 1 januari 2015 is over genomen door PGB, het Pensioenfonds voor de Grafische Bedrijven.

### **Uitbouw imago**

Jaarbeurs heeft in het verslagjaar gewerkt aan de uitbouw van het imago als marketingpartner voor ondernemend Nederland. Er is zwaar geïnvesteerd in betere relaties met stakeholders, niet in de laatste plaats de Gemeente Utrecht. Daarnaast afficheert Jaarbeurs zich steeds meer als bedrijf dat bereid is financieel te participeren in kansrijke producten, waarbij we ons risicodragend opstellen, ook dit weer indachtig aan onze oorspronkelijke doelstelling: het bevorderen van handel en nijverheid.

## **De markt**

De tijd van nieuwe grote megabeurzen ligt in Nederland achter ons. Dat is geen nieuw inzicht, het vraagt van een organisatie die gericht was op volumes wel een nieuwe manier van denken. Het jaar 2015 laat zich pakken in twee sleutelwoorden 'Stabilisatie' en 'Groeï'. Jaarbeurs onderscheidt drie type activiteiten: (1) eigen b-to-b beurzen, (2) consumer events en (3) het accommoderen van beurzen, events en congressen/vergaderingen. Daarnaast heeft Jaarbeurs in de vorm van VNU Exhibitions nog belangen in China en zuidoost Azië die ook dit jaar een structurele bijdrage hebben geleverd aan het positieve resultaat van ons bedrijf.

Het Nederlandse omzetmodel bestaat uit twee componenten: business partner en traffic generator. Jaarbeurs wil de marketing van haar klanten waar mogelijk ondersteunen. Dat levert omzet via vierkante meters en bezoekerettes. Deelnemers en bezoekers op hun beurt genereren traffic op het complex, waaruit ook weer inkomsten voortvloeien, in de vorm van parkeergelden en cateringomzet. Naarmate het complex meer traffic genereert zal de aanzuigende werking op nieuwe events groter worden. Dit vraagt een multifunctioneel complex met de allernieuwste voorzieningen, zoals verwoord in het Masterplan Jaarbeurs.

### **Business-to-business: stabilisatie**

In het business-to-business segment heeft Jaarbeurs duidelijk focus aangebracht in welke marktsegmenten ze een vooraanstaande positie wil innemen. Dit zijn: IT, Zorg, Bouw & Installatie en Industrie. Dit betekent ook dat afscheid wordt genomen van beurzen die niet passen binnen de portfolio. Dat gebeurde met de verpakkingsbeurs Macropak die begin dit jaar werd verkocht aan Easy Fairs die de beurs samenvoegde met de populaire titel Empack. Als onderdeel van de deal wordt de Empack de komende jaren in de Jaarbeurs gehuisvest.

In het business-to-business segment ligt het tijdperk van de megabeurzen die het hele hallencomplex gebruiken ver achter ons. Het is te verwachten dat in de meeste puur nationale sectoren kleinschalige fysieke ontmoetingsmomenten de overhand krijgen, ondersteund door digitale platforms.

We zien dat de beurzen in de segmenten Industrie en Bouw & Installatie inmiddels een reële afspiegeling zijn van de markt. In die zin is er sprake van marktstabilisatie. In het verslagjaar hebben we onze online platforms (voorheen JB Digital) geïntegreerd in de teams. Concreet betekent dit dat we onze klanten met fysieke events

en online platforms in staat stellen 24/7 met hun klanten te communiceren. We bieden ze hiermee dus verschillende propositities, waarbij we online zien als een waardevolle toevoeging aan onze b-to-b beurzen.

### **IT: sterk**

In de IT-markt hebben we, zeker na de acquisitie van het platform voor de IT-professional Computable een ijzersterke positie. Inmiddels zijn onze producten goed voor 65% van de totale marketinguitgaven in deze sector. We bieden onze IT-klanten verschillende diensten - print, awards, leadgeneratie en events - als één pakket aan.

### **Groei bij consumer events: engagement**

Onbetwiste groeier zijn onze consumer events, waarvan de bekendste titels de Vakantiebeurs, de Motorbeurs en KreaDoe zijn. Over de volle breedte van de portfolio die uit 12 titels bestaat zien we groei in aantal bezoekers, groei in de gemiddelde besteding en groei in gemiddelde verblijfsduur. Mensen vinden het leuk om onze consumentenevents te bezoeken. Dit is niet in de laatste plaats te danken aan de component 'Beleving' die we hebben toegevoegd aan de events. Het moet leuk zijn om onze events te bezoeken, mensen met een zelfde passie tegen te komen en letterlijk de handen uit de mouwen te steken. Of het nu gaat om duiken op de Vakantiebeurs, een proefrit op de nieuwste motoren, een mountain bike-parcours af te leggen op Bikemotion of mee te doen aan een workshop cupcakes bakken. Beleving, passie en actie.

We verwachten de komende jaren verdere groei in dit segment. In twee jaar tijd is de portfolio overigens al gegroeid van 5 naar 12 events. Niet in de vorm van nog meer bezoekers per event, maar in meer evenementen. Zo wordt gewerkt aan Loveforlife, een event voor vrouwen in de leeftijd 25 - 45 over food, body en mind. Ook krijgt de succesvolle motorbeurs een extensie in de vorm van een zomerevenement.

De consumentenevenementen draaien om het begrip engagement met de doelgroep, die zich in ons denken omvormt tot een community, waarbij Jaarbeurs geen volger meer is, maar trendmatig veel meer het initiatief naar zich zal toetrekken. Social media worden in die zin steeds belangrijker. Boodschappen zenden is passé, we positioneren ons als onderdeel van de community. We willen elke keer weer trending topic op Twitter zijn.

### **Accommodatie wisselend beeld**

Met de locatie en de kwaliteit van het adviseursteam als belangrijkste unique selling points is Jaarbeurs een voorname partner voor wie wil vergaderen, een beurs/event wil organiseren of een evenement wil huisvesten. De vergadermarkt laat bij Jaarbeurs een stabiel tot licht groeiend beeld zien. Gezien de concurrentie is dat een goede prestatie. Dat is deels terug te voeren op het nieuwe vergaderconcept Jaarbeurs MeetUp, waarbij per uur betaald kan worden. Uiteraard speelt de locatie in het midden van het land, direct naast het Centraal station, een belangrijke rol in het beslisproces van de klant.

De verhuur van hallen aan klanten om daarin een activiteit te organiseren staat onder druk. Deze categorie organisatoren heeft met dezelfde krimp te maken als waarmee wij te maken hebben. Dit zien we terug in de afgenomen volumes maar niet in minder klanten. De evenementen worden compacter. We zien overigens ook een andere trend, die het best geïllustreerd kan worden aan de hand van de case van de eerste editie van Dutch Comic Con. Comic Con is van oorsprong een Amerikaanse stripboekconventie, maar draait allang niet meer alleen om stripboeken. Het is inmiddels een walhalla voor liefhebbers van games, fantasy, science fiction, cosplay, films en cartoons. Op Dutch Comicon ontmoet je letterlijk je strip-, film- en serie helden.

Dutch Comic Con staat niet alleen voor een nieuw type event, maar ook voor een nieuwe manier waarop Jaarbeurs inhoud geeft aan partnership. Jaarbeurs gelooft in dit concept en heeft hierin risicodragend geparticipeerd. Het event is uitgedraaid op een groot succes, met een aantal Netflix-helden in de hoofdrol. Niet alleen het event was bijzonder, ook de marketingaanpak: alles via social media.

Jaarbeurs is gezien de ligging een toplocatie voor dance events. We worden in de groei van dit segment geremd door het beperkte aantal vergunningen dat hiervoor wordt afgegeven. Zo hebben we afscheid moeten nemen van Time Warp. Dit segment heeft overigens potentie. In Nederland is ruimte voor locaties met een capaciteit tussen de 3,5 en 7 duizend personen. In onze nieuwbouwplannen zullen we afwegingen maken of we dit segment willen bedienen.

Voor ons complex zien we mogelijkheden op de internationale markt. We richten ons specifiek op kennisevenementen, corporate events en special interest groups zoals Gamers. Voor wat betreft kennisevenementen focussen we ons op Technologische Innovatie, Sustainable, Health en Life Sciences. Dit zijn ook de focusgebieden van de Gemeente Utrecht en aanverwante kennisinstellingen.

China en Duitsland zijn de landen om corporate events te acquireren. Een geslaagd voorbeeld is het bezoek van 4.500 Chinezen die in de zomer de Jaarbeurs als uitvalsbasis hebben gebruikt. Het ging om een bedrijfsuitje van een groot Chinees bedrijf. Nederland is volgens het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen hot in China. Eventmarkt met potentie. Verder zien we mogelijkheden voor sportevenementen.

### **Verwachting**

Jaarbeurs zal 2016 positief afsluiten. Zoals bekend reageren beurzen en met name vakbeurzen op conjuncturele bewegingen. Met het herstel van de economie heeft ook de mondiale (vak)beurzenmarkt zich verbeterd. Volgens de mondiale beurzenbarometer van branche-organisatie UFI zal de omzetgroei van de afgelopen jaren zich in 2016 voortzetten. Dat neemt niet weg dat we te maken hebben met een aantal onzekere factoren, zoals de ontwikkeling op de financiële markten, de krimpende economische groei in China, de instabiele situatie in het Midden-Oosten en de moeizame verhouding met Rusland. Enige terughoudendheid bij het uitspreken van verwachtingen is op zijn plaats.



## Jaarbeurs in 5 thema's

### Over de grens

Buitenland is belangrijk voor Jaarbeurs. In de vorige eeuw heeft een handelsmissie naar Shanghai geleid tot een structurele aanwezigheid van Jaarbeurs in Azië. We hebben voet aan wal in Shanghai met VNU Exhibitions Asia. In Thailand zijn we aanwezig met VNU Exhibitions Asia Pacific. In beide gevallen werken we samen met lokale partners. Dit is de beste manier om toegang te krijgen tot deze markten. Traditioneel zijn we wereldwijd toonaangevend met ons merk VIV, met de veelzeggende ondertitel 'the business network linking produceres from feed to food'.

De internationale successtory in 2015 was ongetwijfeld VIV Asia die ruim 38 duizend bezoekers trok uit 124 landen. De beurs telde 874 exposanten. Zowel bezoekers- als exposantenaantallen laten een sterk stijgende lijn zien. Jaarbeurs heeft hiermee haar positie verder versterkt. De VIV is allang geen beurs meer waar het louter om het product draait. Het gaat om content marketing, waarin alle schakels binnen deze complexe keten overzichtelijk worden gepresenteerd. Natuurlijk presenteert de markt zich met een brede range aan producten. Net zo belangrijk zijn congressen, seminars, ontmoetingen en mogelijkheden om te netwerken. Jaarbeurs biedt de waardeketen een totaal platform aan. Interessant voor bedrijven om in contact te komen met afnemers. Onontbeerlijk voor specialisten in de keten om te weten wat de nieuwste ontwikkelingen zijn.

Jaarbeurs heeft agrifood gedefinieerd als een van de kernsectoren waarin het in het buitenland wil expanderen. Ten opzichte van VIV is hier sprake van verbreding. Jaarbeurs wil vanuit het succes van het VIV netwerk posities opbouwen in de sectoren dierlijke proteïne (zoals zuivel en vis) en plantaardige proteïne. Anders gezegd: Jaarbeurs laat met haar beurzen, congressen en netwerksessies zien op welke wijze schaarse middelen het best kunnen worden ingezet voor duurzame, dierlijke of plantaardige voedselproductie. Dat is de lijn voor de toekomst.

VIV werkt als een magneet. Door het succes van VIV Asia hebben andere partijen ons benaderd om samen nieuwe producten in de markt te zetten. Voorbeelden daarvan zijn Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft (DLG) waarmee we AgriTechnica Asia gaan opzetten en de Dairy Association of China (DAC) die we gaan ondersteunen bij het verder professionaliseren van beurzen. Deze titels illustreren de verbreding richting andere schakels in de keten.

Jaarbeurs zoekt het niet alleen in verbreding van het productaanbod maar ook in regiodiversificatie. Voorbeeld daarvan is VIV Middle East & Africa (VIV MEA). Gelanceerd in 2015 was deze beurs in acht maanden tijd volledig uitverkocht. Met VIV MEA die in februari 2016 in Abu Dhabi in de Verenigde Arabische Emiraten wordt

gehouden richten we ons op de landen met een islamitische signatuur. Het opheffen van het handelsembargo met Iran biedt nieuwe perspectieven in deze regio. VIV, sinds enkele jaren actief in Iran, ziet nu stevige kansen om haar netwerken in deze kansrijke markt met elkaar in contact te brengen.

De komende jaren zullen we ook ons productaanbod verbreden: zo hebben we in het verslagjaar ervoor gekozen ook zelfstandige VIV-congressen te organiseren. In 2016 wordt een tweedaags congres in Utrecht gehouden. Ditzelfde format wordt naar de Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse markt uitgerold.

De kennis- en informatiebehoefte gaat verder dan beurzen en congressen. Samen met Parendale Publishers wordt een serie blogs gepubliceerd over de voerproductie en viskweek. Dit vormt de eerste stap in de ambitie van Jaarbeurs om met VIV ook online 24/7 relevant te zijn, wereldwijd. In 2015 zijn belangrijke stappen gezet om via digitale kanalen een stevige groei van het VIV netwerk in te zetten.

Het binden en boeien van onze doelgroep dient slechts één doel: het invullen van de zakelijke behoeften van onze klanten, ongeacht tijd en plaats.

## Innovatie

### Jaarbeurs MeetUp

Grote stappen zijn in het verslagjaar gemaakt met het vergaderconcept Jaarbeurs MeetUp. De vergadermarkt verandert. Bedrijven en steeds vaker ook ZZP-ers die op zoek zijn naar een vergader/werkplek stellen andere eisen aan een locatie. De trend is korter en attractiever. Jaarbeurs speelt op deze trend in. Niet door op één moment het hele complex te modelleren naar nieuwe inzichten. Gekozen is voor de stap-voor-stap benadering, waarbij de ervaringen en (nieuwe) wensen vanuit de markt worden meegenomen in een volgende stap.

Enkele jaren geleden is op de eerste etage van het Beatrixgebouw het Jaarbeurs MeetUp-concept gelanceerd. Vanaf dat moment was het mogelijk per uur te vergaderen in plaats van per dagdeel. Uit de eerste ervaringen bleek dat de markt behoefte heeft aan een combinatie van vergaderen en netwerken. De netwerkcomponent is toegevoegd aan het Jaarbeurs MeetUp-concept dat vorige jaar ook is uitgerold over de derde etage van het Beatrixgebouw.

Er zijn verschillende open ruimtes gecreëerd om een ander type ontmoeting te faciliteren. De markt apprecieert de transformatie. Het aantal bijeenkomsten is gegroeid, net zoals de omzet.

De derde fase van het transformatieproces krijgt in de zomer van 2016 een vervolg op de tweede etage van het Beatrixgebouw. Uiteraard wordt het concept verder aangescherpt op basis van de nieuwste ervaringen. De groeiende groep ZZP-ers die behoefte heeft aan nieuwe vormen van vergaderen, netwerken en doorwerken is een nieuwe doelgroep van Jaarbeurs. We zien nadrukkelijk een nieuwe markt ontstaan en bieden deze groep een unieke propositie aan. Waar andere partijen zich richten op een enkelvoudig aanbod, bijvoorbeeld in de vorm van het aanbieden van werkruimte, kiest Jaarbeurs voor de combinatie, waar men kan kiezen uit faciliteiten voor vergaderen, netwerken of doorwerken, of een combinatie daarvan.

Overigens vraagt dit ook het nodige van Jaarbeurs als organisatie. Ruimtes moeten zo worden ingericht dat het mogelijk is per uur andere zaalconfiguraties aan onze klanten aan te bieden. Het aantal grote vergaderlocaties is ingeruild voor meer kleine, compacte ruimtes met de modernste faciliteiten. Waar Jaarbeurs altijd hoog scoorde met de centrale ligging van het complex als belangrijkste USP, scoort het bij de doelgroep op dit moment nog hoger op kwaliteit en attractiviteit van het productaanbod, in combinatie met het specialisme dat Jaarbeurs heeft opgebouwd om klanten maximaal te ondersteunen bij het behalen van de doelstellingen.

### **Online community's gaan fysiek**

The Dutch Youtube Gathering staat model voor een nieuwe trend. Online community's hebben behoefte aan fysiek contact. De generatie die dit millennium is geboren, communiceert op een nieuwe manier. Community's ontstaan op basis van passies. Bloggers en vloggers zijn de filmhelden van weleer. Er ontstaan andere communicatiepatronen, waarin social media de hoofdrol vervullen. Desalniettemin zien we een groeiende behoefte aan persoonlijk contact tussen leden van de doelgroep die op hun beurt hun 'helden' live willen ontmoeten.

The Dutch Youtube Gathering is daarvan een voorbeeld. Een nieuw type event met een doelgroep in de leeftijd van twaalf, dertien jaar. Interessant hier is dat de organisatie van dergelijke events geen dure marketingcampagnes hoeft te voeren om de doelgroep aan zich te binden, het is in feite de doelgroep zelf die uitschreeuwt: ik wil jou zien, ik wil erbij horen. De intrinsieke passie voor hetzelfde onderwerp is de belangrijkste driver achter het succes van dergelijke events.

Hetzelfde fenomeen zien we terug bij het event I Love Beauty, waar toonaangevende bloggers in de beautysector live demonstraties geven aan hun zeer jonge doelgroep. Deze bloggers - miss lipgloss is daarvan een uitstekend voorbeeld - zijn trendsettend voor hun doelgroep, reizen inmiddels de hele wereld over, laten in belangrijkheid de gevestigde vakpers ver achter zich en zitten op de eerste rij bij modeshows. Ook hier geldt: de zeer jonge doelgroep zelf wil op de foto met hun trendsetters. Een campagne voor een succesvol event is niet nodig. De community zelf etaleert: wij hebben behoefte om jou, blogger, in levende live te zien, met jou te praten en om met jou op de foto te gaan.

Een nieuwe doelgroep, ontstaan vanuit een nieuwe fenomeen leidt tot verjonging van de doelgroep voor Jaarbeurs, zij maken op deze manier kennis met nieuwe vormen van live contact. Voor Jaarbeurs belangrijk, omdat het een beweging is richting verjonging, in feite zijn zij weer de ambassadeurs voor de nieuwe type events van de toekomst.

### **Serviceportaal**

Wat zou er mooier zijn dan één eigen pagina voor de klant van waaruit hij zijn hele beurs/eventdeelname kan regelen en alle benodigde zaken kan kopen. Van standbouw tot catering en van leadmarketing tot het aanvragen van parkeerabonnementen. Hij ziet precies welke acties voor hem klaar staan. Het kan nog mooier: toon alleen die acties waarvoor die persoon verantwoordelijk is. Handig zou zijn als die persoon automatisch een mailtje toegestuurd krijgt – als herinnering – waarin staat welke acties hij nu echt moet afwerken.

In 2015 is hard gewerkt aan dit serviceportaal dat het leven van de exposant een stuk makkelijker, maar vooral overzichtelijker moet maken. Het nieuwe Serviceportaal rekt definitief af met de wirwar aan verschillende platforms waar we onze klanten naar toesturen. Hij vindt alles overzichtelijk bij elkaar op één homepage, waar hij aan de hand van een metrolijn precies ziet waar hij organisatorisch staat. Uiteraard kan onze klant met één set inloggegevens alles regelen. Het systeem is begin 2016 in gebruik genomen. Het eerste event dat hiervan gebruik maakt is Beautyspot Trade Edition.

## Groots & meeslepend

### **Le Grand Départ**

Het was de heetste dag van 2015, de ogen van de wereld waren op Utrecht gericht. Het iconische beeld van het Tour-peloton dat onder de Utrechtse Domtoren doorfietst staat nog glashelder op het netvlies.

Kloppend hart van de Grand Départ van de Tour de France, de eerste week van juli, was het Jaarbeurscomplex. De voorbereidingen voor de Grand Départ waren al een jaar eerder gestart, toen Jaarbeurs de licentie verwierf om alle hospitality rond dit grootste wielerevent ter wereld te organiseren. Verspreid langs het parcours bouwde Jaarbeurs zes VIP-dorpen. Het grootste stond aan de West-zijde van het Jaarbeurscomplex, ook startplaats van de individuele tijdrit.

In totaal heeft Jaarbeurs ruim 7 duizend VIP-gasten een fantastische dag bezorgd, bij elkaar waren 1300 medewerkers in touw om van de Grand Départ een onvergetelijk succes te maken. Na afloop beoordeelde de VIP-gasten hun verblijf in één van de VIP-dorpen met een 8.1. Belangrijker nog is dat Jaarbeurs en de Gemeente Utrecht hebben laten zijn wat zij als stad in huis hebben. De interne betrokkenheid van de Jaarbeursgemeenschap was zo groot dat alle medewerkers vrijwillig hun medewerking hebben verleend.

Een uniek evenement om ook nog een andere reden. In het honderdjarig bestaan was het niet eerder voorgekomen dat een andere 'mogendheid', in dit geval de organisatie van de Tour de France het beheer van het Jaarbeurscomplex vier dagen lang heeft overgenomen. De toestroom van tienduizenden bezoekers op het Jaarbeurscomplex werd in goede banen geleid door de Gendarmerie in goed overleg met de Nederlandse politie.

Rond de Grand Départ waren tal van activiteiten geprogrammeerd, waaronder de ploegenpresentatie in het VIP-dorp aan het Lepelenburg in Utrecht en het weekend daarvoor een wielerronde voor de echte fietsfanaat die zelf ook wel eens een deel van het Tourparcours wilde afleggen. 15 duizend fietsers startten vanaf het Jaarbeurscomplex. In de Jaarbeurs was ook het reizend perscentrum gehuisvest dat onderdak bood aan 2.500 journalisten die voor 190 landen de Tour volgden.

### **Spectaculair: Kampeer en Caravan Jaarbeurs**

De Kampeer & Caravan Jaarbeurs (KCJ) was in 2013 op sterven na dood. Het hoogtepunt van de economische crisis trok ook zijn wissel op de verkoop van kampeermiddelen. De 2013-editie werd afgelast. Even leek het erop dat het afgelopen was met de roemruchte KCJ. Er was geen ruimte meer voor een beurs waar het louter ging om het verkopen van kampeermiddelen. In 2015 is de Kampeer & Caravan Jaarbeurs als een Phoenix uit de as herrezen. Het event werd niet langer gepositioneerd als een verkoopinstrument, maar als een marketingevent voor de hele branche.

Wat is er in die tussenliggende jaren gebeurd? Jaarbeurs legde zich niet neer bij het einde van de KCJ. In 2014 lanceerde Jaarbeurs tijdens de Vakantiebeurs Camping by night om de branche te laten zien wat Jaarbeurs verstaat onder 'toevoegen van beleving' en 'denken vanuit de markt'. De markt was zo overtuigd dat de KCJ in het najaar van 2014 een doorstart maakte. Centraal stond het begrip beleving. De doelgroep laten zien dat kamperen leuk is en wat de markt daarvoor te bieden heeft. Het event sloeg aan: 2014 trok 35 duizend bezoekers. 10 procent meer dan de laatste editie in 2012. Deze opgaande lijn zette in 2015 door: 42 duizend bezoekers.

Samen met de KCI, de belangenbehartiger van de kampeerbranche, heeft Jaarbeurs de eventperiode met twee weken verlengd in de vorm van een gerichte campagne met als ultiem doel enthousiaste bezoekers te converteren tot kopers, met de dealerbedrijven in de hoofdrol. De Kampeer en Caravan Jaarbeurs laat zien dat het mogelijk is door uitstekende samenwerking met de branche en een andere positionering een event in 3 jaar tijd met 30 procent te laten groeien.

### **Snelheidsduivels en custombikers**

De 100 duizend bezoekers werd net niet aangetikt. Maar daar ging het bij de transformatie van MOTORbeurs Utrecht ook niet om. Deze stond - net als bij alle andere consumerevents - in het teken van engagement en beleving. Alle hallen hadden een eigen thematiek, de cateringpleinen waren daarvan de exponent. De snelheidsduivels onder de motorrijders herkenden de TT Assen, voor de custombikers was een eigenzinnig café inclusief paaldanseressen gebouwd, terwijl het café in de dealerhal in het teken van jazz stond. Natuurlijk barstte de motorbeurs uit zijn voegen met demonstraties, workshops etc.

De metamorfose waarmee al eerder was begonnen heeft zijn doel in financieel opzicht niet gemist. De verblijfsduur van van het bezoek is sterk gestegen, met als gevolg structureel meer cateringomzet. Het verzetten van de zinnen is ook exposanten niet onopgemerkt gebleven. De gemiddelde besteding in helmen, pakken en accessoires is sterk gestegen. De bezoekersdoelgroep wordt omgeturnd tot een community met inmiddels bijna 25 duizend likes op Facebook. In de zomer van 2016 krijgt dit in de Beekse Bergen een vervolg in de vorm van een festival met veel motoren, dance, muziek en vooral heel veel plezier, met uitgebreide mogelijkheden om te kamperen.

## Groen en sociaal

### Syrische vluchtelingen

Jaarbeurs heeft een traditie als het gaat om het opvangen van mensen in noodsituaties. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers heeft in de zomer van 2015 een beroep op Jaarbeurs gedaan om ruimte vrij te maken om zo'n 500 veelal Syrische vluchtelingen een aantal weken in het complex een veilig onderdak te bieden. Jaarbeurs heeft al haar flexibiliteit en snelheid van handelen ingezet om binnen 36 uur na het verzoek de eerste vluchtelingen te kunnen ontvangen. We hebben op de zevende etage van het Beatrixgebouw ruimte vrijgemaakt en voorzien van de essentiële faciliteiten. De vluchtelingen zijn eind 2015 elders ondergebracht.

### Bikkels

Samen met de Bart de Graaff Foundation gaat Jaarbeurs het komende jaar als mentorbedrijf een Bikkel helpen bij het starten van zijn/haar eigen onderneming. Bikkels zijn jonge mensen met een levensbepalende lichamelijke beperking. Jaarbeurs zal een jonge vrouw die door haar spierziekte aan haar rolstoel is gekluisterd helpen bij het verwezenlijken van haar droom: een mobiele schoonheidssalon, waarmee ze langs zorginstellingen kan gaan.

Het begeleiden en faciliteren van toekomstige ondernemers laat zien waarvoor Jaarbeurs staat, namelijk het bevorderen van handel en nijverheid. Bovendien geeft Jaarbeurs zo op een prachtige manier invulling aan het MVO-beleid.

### JINC

JINC helpt jongeren van 8 tot en met 16 jaar op weg naar een goede start op de arbeidsmarkt. Dat bereiken ze door beroepsoriëntatie op de werkvloer, het aanleren van (sociale) vaardigheden en workshops over ondernemerschap te faciliteren. In 2015 hebben we voor JINC 3 bliksemstages verzorgd. Leerlingen uit Utrecht hebben kennis gemaakt met een aantal functies binnen Jaarbeurs door een korte stage lopen en concreet met een opdracht aan de slag te gaan.

### Enactus

Enactus brengt studenten en het bedrijfsleven bij elkaar. Samen worden maatschappelijke problemen aangepakt waardoor de kwaliteit van leven en/of de levensstandaard van de mensen in nood of achterstand positie wordt verbeterd. Het in beweging brengen van mensen, het bieden van kansen via kleinschalige ondernemingen en andere structurele initiatieven staan daarbij centraal. Een aantal medewerkers van Jaarbeurs zijn mentor voor deze studenten om hen te adviseren en te helpen bij deze projecten.

### Green Startups

In 2015 heeft Jaarbeurs zich gecommitteerd om twee Green Startups te helpen via concrete leads. Beide bedrijven zijn inmiddels met concrete opdrachten aan de slag. Waste Watchers heeft een methode ontwikkeld om voedselverspilling tegen te gaan. Jaarbeurs zet de methode van Waste Watchers in. Bin Bang houdt zich bezig met afvalscheiding en heeft een methodiek ontwikkeld om afvalscheiding makkelijker te maken.

**Zonne-energie**

In 2014 heeft Jaarbeurs 1400 zonnepalen geplaatst op het dak van het Beatrixgebouw. Hiermee is het in een klap het grootste zonnedak in de provincie Utrecht. Jaarbeurs ziet het als haar opdracht duurzaam met energie om te gaan. Dat is een van de redenen om over te gaan tot plaatsing. Daarnaast is het dak de proeftuin om ervaringen op te doen voor de toekomst.

In 2015 heeft Jaarbeurs een volgende stap gezet. Samen met onze energieleverancier Engie bieden we omwonenden de mogelijkheid om 100% groene stroom af te nemen. Deze stroom bestaat voor 25% uit zonne-energie van de Jaarbeurs. Het restant aan energie komt van Hollandse wind.

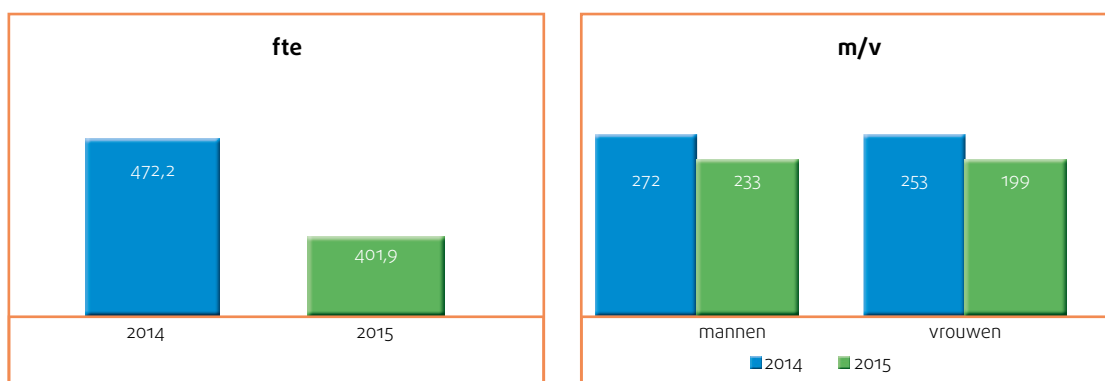
## Personeel & Organisatie

2015 begon met de uitvoering van de reorganisatie in Nederland. De helft van de reductie van het personeelsbestand bestond uit het boventallig verklaren van een deel van de medewerkers en de andere helft van de reductie was het gevolg van een selectieprocedure. Met name in de commerciële hoek konden medewerkers solliciteren op de beschikbare functies. Terugkijkend is het traject in de uitvoering zorgvuldig verlopen, dat neemt niet weg dat het een pijnlijke maatregel is voor mensen die de organisatie hebben moeten verlaten. We hebben altijd goed voor onze mensen gezorgd en hechten daar veel waarde aan. Het gehanteerde Sociaal Plan deed daar volledig recht aan. Het totale personeelsbestand in Utrecht nam af met 70,3 fte, waarvan 65,5 fte binnen de reorganisatie.

Het tweede kwartaal is de organisatie gaan werken in de nieuwe structuur en nieuwe bezetting. Pas met de start van de Tour de France werd de moeilijke periode afgesloten door gezamenlijk een daverend succes neer te zetten. Dit bleek de opmaat om na de zomer verder door te pakken en met elkaar te bouwen aan de nieuwe Jaarbeurs. Was het eerste halfjaar vooral intern gericht, de tweede helft was het vizier op buiten gericht.

### Medewerkers

Mensen maken het verschil. Een van onze strategische doelen is een hoge medewerkersbetrokkenheid. Voor ons geldt dat onze professionals het verschil maken. Iedere dag zetten ze met passie en trots hun talent in voor onze klanten. In 2015 is beperkt opgeleid. Een aantal collectieve programma's zijn verschoven naar 2016. Individuele trajecten voor medewerkers hebben wel doorgang gevonden.



\* cijfers hebben betrekking op Nederland en zijn exclusief de flexkrachten van Jaarbeurs Catering Jobs. Dit waren er eind december 297.

### Ontwikkeling

We willen ons als werkgever onderscheiden door te investeren in de ontwikkeling van medewerkers en daarmee in de ontwikkeling van Jaarbeurs. Primaire arbeidsvoorwaarden moeten marktconform zijn, maar het verschil wordt gemaakt in de secundaire arbeidsvoorwaarden. Men moet bij Jaarbeurs willen werken omdat er wat te halen is ten aanzien van de eigen ontwikkeling. Dit kan zijn groei binnen de organisatie, als ook het verbreden van kennis en vaardigheden, soms niet eens direct functie gerelateerd.

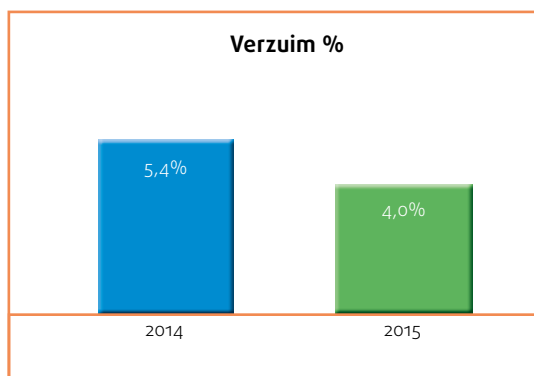


### Performance

De Jaarbeurs strategie wordt primair vertaald in gewenst gedrag. Op elk managementniveau binnen de organisatie moet men gecommitteerd zijn aan de Jaarbeursgedachte, dit uitdragen in de performance management systematiek en het zo overbrengen op de medewerkers. Door de nieuwe systematiek moeten managers en medewerkers meer vrijheid ervaren (en uitdragen) bij het zelfstandig en op eigen initiatief vormgeven van hun bijdrage aan Jaarbeurs. Voor Jaarbeurs geldt dat succesvol performance management aandacht en tijd vraagt van het management en een beroep doet op hun (leiderschap)competenties en vaardigheden. Alle leidinggevenden hebben een training gehad om de nieuwe systematiek toe te kunnen passen.

### Vitaliteit

Een vitale organisatie is essentieel. Daarom besteden we veel aandacht aan vitaliteit, waarbij de nadruk op preventie ligt. Dit doen we om ervoor te zorgen dat medewerkers gezond blijven. Het is belangrijk dat medewerkers, nu én in de toekomst, op een gezonde manier bij Jaarbeurs kunnen blijven werken. Medewerkers hebben daarin ook zelf een verantwoordelijkheid, daarom is gestart met een duurzaamheidsportaal zodat medewerkers inzicht krijgen in de eigen gezondheid. En heel belangrijk, ook handvatten waarmee ze aan de slag kunnen om de gezondheid te verbeteren.



\* Verzuim heeft betrekking op Nederland

### Harmonisatie arbeidsvoorwaarden

Jaarbeurs is sinds april 2014 één organisatie, echter nog wel met verschillende entiteiten. Om deze integratie verder vorm te geven, zijn we bezig het arbeidsvoorwaardenpakket te harmoniseren c.q. te vernieuwen. We hebben te maken met medewerkers die onder een cao vallen en medewerkers die onder een bedrijfsregeling vallen. De voorgenomen co-creatie met de FNV en de Unie is vanuit alle partijen onvoldoende werkbaar gebleken. Er is dan ook besloten om deze samenwerking stop te zetten. De Ondernemingsraad heeft zich bereid verklaard om deze rol op zich te nemen. De Ondernemingsraad vertegenwoordigt alle medewerkers. Dat maakt deze vorm om te komen tot een passend arbeidsvoorwaardenpakket zeer passend.

## Risicomanagement

Jaarbeurs kent strategische risico's waarbij het manifesteren ervan kan leiden tot structureel omzet- en resultaatsvermindering. Verder zijn er operationele risico's, financiële risico's en compliance risico's die de nodige aandacht van het management vergen ter voorkoming van bedrijfsschade en financiële instabiliteit.

Risicomanagement vormt een integraal onderdeel van onze businessplanning en reviewcyclus. Jaarlijks worden top-down risico inventarisaties uitgevoerd. Alle relevante risico's worden beoordeeld op kans en impact en op basis daarvan gewogen.

Aan de hand van de beoordeling op kans en impact is ook bepaald wat onze risico-acceptatie is en wanneer wij risico's niet meer acceptabel vinden. Redenen om risico's als onacceptabel te kwalificeren, zijn:

- Onze continuïteit komt in het geding;
- Onze reputatie op het gebied van integriteit en compliance komt in het geding;
- Er is een materiële impact op de omzet en, meer in het bijzonder, op de winstgevendheid.

Risicomanagement is een belangrijk onderdeel van de corporate governance van Jaarbeurs, het Business Management Framework en onze business principles. De bevindingen nemen we op in de rapportages voor het Audit Committee.

Hieronder geven we een overzicht van de belangrijkste risico's die het behalen van de strategische en financiële doelstellingen van Jaarbeurs kunnen beïnvloeden.

Strategisch	Financieel	Operationeel	Compliance
<ul style="list-style-type: none"> <li>Onvoldoende aanpassing aan klant/ markt behoeften</li> <li>Conjunctuurgevoeligheid</li> <li>Risicoprofiel vakbeurzen groeit</li> <li>Digitalisering graad te laag</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Druk op de verhuurtarieven</li> <li>Kredietrisico</li> <li>Duurzame waardevermindering</li> <li>Risico onderhanden werk</li> <li>Buitenlandse vestigingen</li> <li>Fraude risico's</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Veiligheid klanten en medewerkers</li> <li>Fysieke bereikbaarheid</li> <li>Voedselveiligheid</li> <li>IT Security</li> <li>IT Beschikbaarheid</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Niet voldoen aan wet- en regelgeving</li> <li>Reputatieschade</li> </ul>

De risico's die in dit jaarverslag zijn opgenomen, zijn direct gerelateerd aan de marktontwikkelingen, onze marktpositionering en onze bedrijfsvoering. Daarnaast beschrijven we ook de maatregelen die we nemen om de kans op het materialiseren van deze risico's, dan wel de impact daarvan, te beperken.

## Strategische risico's

Strategische risico's kunnen impact hebben op de strategische doelstellingen van Jaarbeurs. De belangrijkste strategische risico's worden hierna besproken.

### **Onvoldoende aanpassing aan klant/marktbehoeften**

Een belangrijk risico is het niet tijdig aanpassen van de beursconcepten en de faciliteiten aan de veranderende markten en klantverwachtingen en aan de economische omstandigheden. De Jaarbeurs heeft de strategie, de organisatie en investeringsagenda grondig herijkt en dusdanig in lijn gebracht dat het aan de markt- en klantbewegingen kan tegemoetkomen en het genoemde risico daarmee vermindert.

De belangrijkste bron van omzet zijn de beurzen, congressen, vergaderingen en evenementen die voor onze klanten worden georganiseerd of gefaciliteerd. Het strategisch risico van het mogelijk wegvallen van deze activiteiten wordt voorkomen dan wel gecompenseerd door het investeren in de klantbenadering, community ontwikkeling, onze producten en diensten, de digitalisering, de product overstijgende services, de portfolio ontwikkeling en het aantrekkelijk houden van het complex, alsmede de bereikbaarheid ervan. Een belangrijk en veel omvattend plan voor commerciële vernieuwing en bijbehorende investeringen ligt daaraan ten grondslag. Wij geloven dat succes voortkomt uit duurzaam samenwerken en dat dit de beste remedie tegen deze risico's is. Overige maatregelen:

#### **• Top-down**

- Via budgetcyclus en tussentijdse review bijeenkomsten waarbij de product/markt plannen en de voortgang worden besproken tussen directie en management;
- Via een jaarlijkse risico analyse van de eigen beurzen op basis van indicatoren;
- Via centrale en systematisch klantenbestand analyses wordt verminderde klantinteresse bewaakt;
- Via een spreiding van de activiteiten; zowel in diverse markten als regio's;
- Via een beoordeling- en beloningssystematiek waarbij de persoonlijke bijdrage aan het geheel belangrijk is;

#### **• Bottom-up**

- Via regelmatige onderzoeken worden de markt- en klantwensen geïnventariseerd;
- Via externe en interne evaluaties worden nieuwe en bestaande producten en diensten getoetst;
- Via meting van de klantretentie wordt het afhaakrisico geanalyseerd;

### **Conjunctuurgevoeligheid**

Grote conjuncturele schommelingen door lagere investeringen en dalende consumentenbestedingen in combinatie met een inflexibele kostenstructuur hebben over het algemeen een effect op ons resultaat, zij het met enige vertraging. Het omgekeerde is daarbij ook het geval.

Maatregel: de centrale positionering van onze salesorganisatie, gecombineerd met de focus op een duurzame samenwerking en het bieden van relevante proposities, stelt ons in staat om onze klantrelatie te onderhouden. Daarnaast nemen we maatregelen om de kostenstructuur beheersbaar te houden, onze flexibele inhurschil verder te professionaliseren en de omzet uit langlopende contracten te verhogen. Gecombineerd zal dit onze gevoeligheid voor conjunctuurschommelingen verminderen en onze positie verstevigen.

Daarnaast is er omzetspreiding over de verschillende marktsegmenten (overheid, financiële dienstverlening, industrie, bouw en installatie en zorg) om zodoende de conjunctuurgevoeligheid te verminderen.

### **Risicoprofiel vakbeurzen**

De vakbeurzen met een nationale oriëntatie waren al voor de financiële crisis onderhevig aan krimp. Concentratie en internationalisatie zijn factoren die de krimp versnellen. De verwachting is dat in de meeste nationale sectoren kleinschalige fysieke ontmoetingsmomenten de overhand krijgen, ondersteund door digitale platforms. In sectoren als bouw & installatie en industrie zullen waarschijnlijk enkele grootschalige nationale vakbeurzen blijven bestaan. Een puur internationale vakbeurs zoals VIV laat een tegenovergestelde beweging zien: namelijk groei.

Maatregel: Door toevoeging van veel meer belevingselementen, het activeren van de verbinding, kennis- en informatiedeling en door intensiever contact met stakeholders, klanten en de community wordt het risico van afname van belangstelling bij onze klanten verminderd. Tevens zetten we in op groei in al onze marktsegmenten waardoor het belang van vakbeurzen in het resultaat kleiner zal worden. Om de aantrekkelijkheid van beurzen in de meest brede zin te vergroten, bieden we klanten maatwerk proposities die vooral de marketing en salesdoelstellingen van deze bedrijven ondersteunen.

### **Digitalisering graad te laag**

Gelet op de ontwikkelingen is een vergaande digitalisering van het bedrijf noodzakelijk. De marketing, de sales, de communicatie met communities, de operatie, de services etc. kunnen niet meer los van elkaar gezien worden. De klanten willen op een eenvoudige manier met ons communiceren en met zo min mogelijk inspanning gebruikmaken van ons dienstenpakket. Door hier onvoldoende aan tegemoet te komen lopen we het risico dat onze kosten te hoog zijn en we niet kunnen leveren en verwaarden waar de markt om vraagt.

Maatregel: de digitale kennis is inmiddels gecentraliseerd, zowel innovatie als puur technisch IT beheer. Daarmee is dit naast de operationele eenheden een nieuwe volwaardige pijler die deel uit gaat maken van de directievergadering. De digitale activiteiten waarmee we de diverse sectoren bedienen vallen onder de verantwoordelijkheid van de business unit managers. Hiermee hebben we een stap gemaakt om het digitaal denken te verankeren in ons dagelijks werk.

## **Financiële risico's**

Bij financiële risico's gaat het om risico's met betrekking tot financiering, het financiële resultaat, de financiële stabiliteit van partners in de keten en fiscale risico's. De belangrijkste financiële risico's worden hieronder besproken:

### **Druk op verhuurtarieven**

De tarieven voor verhuur en prijzen voor additionele zaken zoals faciliteiten, catering en parkeren kunnen steeds verder onder druk komen door een toename van het aantal aanbieders van ruimten en faciliteiten voor kleinere beurzen, evenementen en bijeenkomsten. De krimp van de omvang van bijeenkomsten kan dit proces versnellen.

Maatregel: om de druk op tarieven te mitigeren, zetten wij in op een bovengemiddelde prestatie en heldere toegevoegde waarde voor de klant. De klant wordt integraal bediend met steeds meer maatwerk. Dit alles om de klant te helpen om zijn handel nog beter in beweging te zetten. Daarnaast zetten wij in op het aanbieden van beleving, service, gemak om duidelijk identificeerbare meerwaarde te bieden ten opzichte van andere aanbieders.

### **Kredietrisico**

Door de marktomstandigheden kunnen er bij klanten, leveranciers of kwetsbare groepen solvabiliteits- of continuïteitsissues ontstaan.

Maatregel: We monitoren periodiek het betaalgedrag en de uitstaande facturen aan kwetsbare partners in de keten. Er worden strikte limieten gehanteerd op basis van kredietwaardigheid. Deze monitoren we centraal in een periodieke rapportage.

### **Duurzame waardevermindering**

Marktomstandigheden maken herwaardering van de goodwill van acquisities mogelijk noodzakelijk.

Maatregel: we zijn selectief in onze keuze voor de businessmogelijkheden waarvoor we willen gaan. We beoordelen kritisch de kansen en risico's tijdens het onderzoekproces en er is een verplichte betrokkenheid van het juiste niveau van management, afhankelijk van de omvang van de acquisitie. Eventueel worden adviseurs ingeschakeld om de groeiperspectieven te toetsen. De afgelopen jaren zijn een aantal afwaarderingen uitgevoerd. Deze hadden vooral betrekking op producten die afwijkende competenties en technieken vereisten zowel bij de innovatie, de totstandkoming en de klantbediening.

### **Risico onderhanden werk**

De producties en klantopdrachten kunnen complex zijn door de omvang, het gewenste resultaat of betrokkenheid van meerdere partijen. Voor projecten waarbij Jaarbeurs resultaatverantwoordelijk is, kan dit leiden tot een financieel risico.

Maatregel: Jaarbeurs beheerst de eigen producties via een gedetailleerde systematiek van begroten en reviewen. De complexe projecten worden regelmatig besproken binnen de directie. De voortgang van eigen producties wordt wekelijks via verkoopoverzichten gemonitord. De projectstatussen zijn ook real-time beschikbaar. In de verschillende fasen nemen we bewust go-nogo besluiten over het al dan niet doorgaan van een productie. Het risicoprofiel van de portfolio kan worden omschreven als 'beheerst'.

### **Buitenlandse vestigingen**

Onze joint ventures in Shanghai en Bangkok zijn geografisch verder verwijderd van ons en opereren in hun respectievelijke markten met eigen medewerkers, klanten en management. Hierdoor is er een risico dat deze vestigingen te autonoom gaan opereren. Deze vestigingen opereren in landen met een hoger corruptierisico volgens de Corruption Perceptions Index.

Maatregel: de financieel directeur heeft zitting in het bestuur van de buitenlandse joint ventures en de lokale directeuren hebben een gelimiteerde bevoegdheid. De belangrijkste vestiging, China, heeft een Nederlandse financieel manager. Deze ziet o.a. toe op het handelen conform westerse maatstaven.

### **Fraude risico**

De inkoop van goederen en diensten kan omwille van de diversiteit niet bij één verantwoordelijke afdeling worden neergelegd. Sommige leveranciers zijn diep in onze bedrijfsprocessen geïntegreerd waardoor de nadelen van wederzijdse afhankelijkheid en intensieve samenwerking zich zouden kunnen manifesteren. Andere risico's zijn het leveren van diensten zonder deze te factureren, en de ontvreemding van goederen en geld, zowel fysiek als digitaal.

Maatregel: jaarlijks wordt een risicomatrix opgesteld met acties. Acties die hieruit volgen zijn onder andere het aanscherpen van de administratieve organisatie, beperken van autorisatieprofielen, het vervangen van manuele controles door machinale of IT-technische, meer toezicht (camera), steekproeven etc. Een klokkenluidersregeling en integriteitscode zijn onder de aandacht van de medewerkers gebracht.

## **Operationele risico's**

Bij operationele risico's gaat het om onverwachte ontwikkelingen die een negatieve impact kunnen hebben op interne processen, medewerkers, klanten en systemen. De omvangrijke bezoekers stromen en datastromen als gevolg van communicatie met klanten en communities zorgen voor additionele risico's. De belangrijkste operationele risico's worden hieronder besproken:

### **Veiligheid klanten en medewerkers**

Onvoldoende aandacht voor veiligheidsmaatregelen op en rond het complex kan zorgen voor zéér onveilige situaties, ongelukken en daarmee reputatieschade.

Maatregel: bij bouwprojecten (nieuwbouw en verbouwingen) gelden veiligheidsmaatregelen waarbij alle betrokkenen gecertificeerd dienen te zijn op niveau VCA2. Bij oplevering van beurzen worden stands gekeurd op basis van de geldende voorschriften door een externe dienstverlener. De keuring geldt ook voor de bevestigingssystemen en energieaansluitingen. Voor de behandeling van gevaarlijke stoffen wordt voldaan aan de standaard veiligheidsverordeningen en aan de voorschriften die voortvloeien uit onze milieuvergunning. Voor brand en diefstal wordt voldaan aan brandveiligheidseisen van brandweer en verzekering en is het complex gecertificeerd. Er wordt voldaan aan de wettelijke eisen onder andere met betrekking tot de Bedrijfshulpverlening. Er zijn specifieke procedures van toepassing voor de minimalisatie van risico's met betrekking tot geldverkeer, waardetransport, calamiteiten en de veiligheid rondom evenementen. Hieromtrent is op regelmatige basis overleg met de betreffende instanties; Crowdmanagement zorgt voor een situatie die kan worden omschreven als beheerst. In nauwe samenspraak met politie en andere instanties wordt het risico op terroristische aanslagen gemonitord en er worden waar nodig aanvullende maatregelen getroffen.

### **Fysieke bereikbaarheid**

De goede bereikbaarheid van het complex via trein en auto is essentieel voor het slagen van beurzen en evenementen. Onvoldoende management van de verkeerstromen en een gebrekkige communicatie met bezoekers kan zorgen voor slechte klantbeoordelingen en een lagere retentie.

Maatregel: het gebruik van openbaar vervoer wordt sterk bevorderd en gebeurt o.a. via de websites van Jaarbeurs en van de organisatoren. Maatregelen worden permanent genomen ter bevordering van verkeersstromen rond het Jaarbeursterrein. Aangezien we voor de meeste bijeenkomsten beschikken over de gegevens van bezoekers die zich hebben voorgeregistreerd is communicatie mogelijk.

### **Voedselveiligheid**

Eten en drinken is een essentieel onderdeel van iedere bijeenkomst, zowel grootschalig als tijdens een afspraak tussen twee mensen. Wij bieden een grote variëteit aan eten en drinken op uiteenlopende en vaak mobiele locaties. Hygiëne is daarbij van eminent belang. Onvoldoende beheersing van de temperatuur en kwaliteit en onvoldoende hygiëne kan leiden tot schade variërend van ongemak tot ziekte. Dit kan reputatieschade en claims tot gevolg hebben.

Maatregel: ter voorkoming van risico's met betrekking tot voedsel wordt voor de voedselverstreking een volwaardig voedselveiligheidssysteem gehanteerd dat minimaal voldoet aan de HACCP eisen; het gehanteerde systeem is een gesloten systeem vanaf leveranciers tot aan consumptiemoment. Personeel krijgt training en instructies over persoonlijke hygiëne en hoe om te gaan met voedsel. Tevens worden diverse controles uitgevoerd tijdens de bereiding, bewaren, distributie en op de afzet/verkooplocatie.

### **Data Security**

In het huidige digitale tijdperk is het veiligstellen van data en autorisaties van essentieel belang. Door cybercrime, verkeerde of te ruime autorisaties of door falen van ICT-systemen kan vertrouwelijke informatie in verkeerde handen terecht komen of kan data gemanipuleerd worden.

Maatregel: Jaarbeurs heeft een security-organisatie ingericht om de beveiliging van informatie en informatiesystemen van Jaarbeurs en haar klanten zeker te stellen. De security-organisatie ondersteunt het management en de medewerkers bij alle onderwerpen over informatiebeveiliging. De opzet, het bestaan en de werking van de beveiliging zal vanaf dit jaar een vast onderdeel vormen van de jaarlijkse IT-audit door een externe auditor. Voor database integriteit zijn uitgebreide procedures van kracht om het geautoriseerd gebruik van gegevens, ook die van bezoekers- en exposanten, te borgen. Om bescherming te bieden tegen ongewenste invloeden van buiten af zijn er software of appliances in gebruik die continu up-to-date worden gehouden.

### **IT beschikbaarheid**

Voor onze bedrijfsvoering zijn we in toenemende mate afhankelijk van de beschikbaarheid en werking van de IT systemen. Systeem uitval voor korte of langere duur heeft een enorme schade tot gevolg. De systeem complexiteit vormt een additioneel risico en is kostenverhogend ingeval van calamiteiten.

Maatregel: er is in 2014 een IT programma gestart om de complexiteit te reduceren tot beheersbaar. Om de bereikbaarheid van het bedrijf te garanderen wordt gebruikgemaakt van een dubbele internetverbinding die op twee plaatsen verbonden is met de internet cityring en die met een ander internetknooppunt in Nederland zijn doorgeschakeld. Om een maximale beschikbaarheid van systemen en applicaties te garanderen, is gekozen voor twee datacentra gekoppeld in een High Availability Metrocluster, beide gekoppeld aan aparte noodstroomvoorzieningen.

## Compliancerisico's

Onder compliancerisico's vallen alle zaken die kunnen leiden tot onder meer reputatieschade, juridische schade, sancties van toezichthouders en financiële schade als gevolg van het niet voldoen aan vigerende wet- en regelgeving. De belangrijkste compliancerisico's worden hieronder besproken:

### **Niet voldoen aan wet- en regelgeving en reputatieschade**

Jaarbeurs moet voldoen aan geldende wet- en regelgeving in haar bedrijfsvoering. Het niet juist of niet tijdig afdragen van belastingen en premies of onvoldoende naleven van de regels rondom inhuur van freelancers zorgt voor hoge boetes en kan reputatieschade tot gevolg hebben. Ook het niet juist omgaan met klantgegevens brengt risico's met zich mee.

Maatregel: jaarlijks wordt een risicomatrix opgesteld met acties. Input hiervoor is onder meer de Management Letter die wordt opgesteld door de externe accountant. De fiscale risico's bespreken we regelmatig met de fiscaal adviseur en de fiscus. Jaarbeurs heeft een convenant met de belastingdienst gesloten. Eind 2014 is een integriteitsprogramma geïntroduceerd waarmee we ons positief willen onderscheiden op het gebied van integriteit, compliance en transparantie. Het programma beoogt de aandacht voor integriteitsvraagstukken binnen de organisatie te vergroten en de dialoog over zakelijke dilemma's op te starten. In het kader van het integriteitsprogramma zijn onder andere een aangescherpte gedragscode en bijbehorende gedragsrichtlijnen ingevoerd. Tevens is een klokkenluidersregeling ingevoerd. Het management heeft een belangrijke rol bij het bevorderen van de dialoog over integriteit. Met het integriteitsplan onderstreept Jaarbeurs het belang dat wij aan integriteit hechten.



## Governance

### Business principles

Onze business principles geven richting aan het handelen en het gedrag van management en medewerkers. Wij zetten handel in beweging, opereren bedrijfseconomisch verantwoord, zijn een loyale partner, een sociale werkgever en we gaan bewust om met onze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

#### Compliance

Wij houden ons aan wet- en regelgeving die op ons van toepassing is en aan die van de landen waar we actief zijn en samenwerken met partners. Jaarbeurs heeft specifieke reglementen en richtlijnen voor haar medewerkers en zorgt dat die bekend zijn bij de doelgroep. We zien toe op een correcte naleving daarvan.

#### Integriteit

Eerlijkheid, openheid en integriteit staan centraal in het handelen van alle medewerkers van Jaarbeurs. Directe of indirecte betaling van steekpenningen wijzen wij ten strengste af. We verwachten van onze medewerkers dat ze privébelangen niet in conflict laten komen met belangen van ons. Alle zakelijke transacties moeten we correct en volledig kunnen verantwoorden. Onze administratieve organisatie is daarop ingericht. De Algemeen Directeur van Jaarbeurs heeft gedragsregels vastgesteld die zijn vastgelegd in reglementen. De reglementen zijn gepubliceerd op onze website.

#### Eerlijke concurrentie

Wij staan voor eerlijke en open concurrentie in alle markten en landen waarin we actief zijn. We onthouden ons van afspraken met brancheleden die de economische belangen van klanten nadelig kunnen beïnvloeden.

#### Transparantie

De jaarverslagen van Jaarbeurs zijn openbaar en worden gepubliceerd op onze website. We leggen hierin getrouw, zorgvuldig, tijdig en transparant verantwoording af over onze prestaties. Onze jaarverslagen zijn opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften en wettelijke eisen die van toepassing zijn op Jaarbeurs.

#### Sociaal beleid

Het personeelsbeleid van Jaarbeurs is erop gericht om een goed evenwicht te vinden tussen de belangen en kansen van de onderneming en die van haar medewerkers. We bieden medewerkers gelijke kansen op ontplooiing en ontwikkeling en streven naar een billijke behandeling als er sprake is van een conflict. We zetten ons in voor het welzijn van medewerkers met een actief vitaliteitsbeleid en zorgen voor goede arbeidsomstandigheden.

### **Maatschappelijk verantwoord ondernemen**

Jaarbeurs is zich bewust van haar maatschappelijke rol. We geven invulling aan duurzaamheid door o.a. de verzorging van de energievoorziening via zonnepanelen en het systeem van de koude warmte opslag. Sinds 2011 zijn wij in bezit van het gouden Green Key certificaat. Ook maatschappelijk nemen we onze verantwoordelijkheid. Dat doen we door onze kennis en ervaring in te zetten. Zo helpen we bijvoorbeeld via JINC jongeren in achterstandswijken met het verbeteren van hun positie tot de arbeidsmarkt. Ook ondersteunen we een beursorganisatie in Nicaragua (Leon).

## **Interne governance**

### **Solide besturing**

Wij geven hoge prioriteit aan onze interne beheersing die we continu beoordelen en verder professionaliseren. Er is aandacht voor de governancestructuur, processen, systemen en controles. Een van onze aandachtspunten is het vergroten van het bewustzijn voor governance bij management en medewerkers.

### **Bouwstenen interne governance en beheersing**

Onze interne governance is opgebouwd uit de volgende bouwstenen:

- Strategieontwikkeling
- Strategische doelen vertalen naar businessplannen en meerjarige ambities
- Analyse van resultaten, forecasts en interne-rapportagecyclus
- Transparante administratieve organisatie
- Projectbeheersing
- Audits

### **Strategieontwikkeling**

De strategie van Jaarbeurs en de daaraan verbonden doelstellingen en ambities worden jaarlijks beoordeeld. Waar nodig stellen we de doelen bij aan de hand van de ontwikkelingen in de markt en de kansen en bedreigingen die we zien. Of dat nodig is, beoordelen we aan de hand van reviews en risico-analyses van de strategische activiteiten.

### **Strategische doelen vertalen**

De strategische doelstellingen, inclusief de belangrijkste kansen en risico's, stellen we op in samenwerking met het management van de business units. De strategische doelstellingen van Jaarbeurs en de bijdrage van de verschillende bedrijfsonderdelen aan een of meer van die doelstellingen vormen de basis voor onze meerjarenplanning. De meerjarenplanning is gebaseerd op mogelijke marktontwikkelingen in Nederland, China, Z.O. Azië en de internationale Agro-Food sector. Het plan bevat per business unit een financiële begroting.

### **Analyse van resultaten, forecasts en interne rapportage**

Maandelijks analyseren we de financiële resultaten van de bedrijfsonderdelen en hun forecasts.

Jaarlijks wordt een risicoanalyse gemaakt van de belangrijkste projecten. De uitkomsten hiervan gecombineerd met de resultaten van de reviews worden vertaald naar maatregelen. De effecten hiervan worden ieder kwartaal via control teruggekoppeld aan directie en management.

Via de businesscontrollers worden maandelijks rapportages opgesteld omtrent de financiële performance van de business units. Ieder kwartaal wordt de verwachting voor de rest van het jaar en de orderpositie voor het volgende jaar beoordeeld. In de rapportages en voortgangsgesprekken met de business unit managers komen in elk geval de volgende onderwerpen aan de orde:

- de relevante commerciële ontwikkelingen
- eventuele klantenissues
- de financiële resultaten van de afgesloten maand en de geactualiseerde forecasts
- de voortgang op de geïdentificeerde risico's
- de voortgang in de uitvoering van belangrijke contracten
- de nieuwe initiatieven
- de acties om onze marketing & sales performance te verbeteren
- de communicatie met en activiteiten voor onze key-stakeholders

#### **Transparantie administratieve organisatie**

Verantwoordelijkheden, bevoegdheden, mandatering, functiescheidingen, richtlijnen, procedures en processen worden opnieuw vastgelegd in het verlengde van het IT vernieuwingsprogramma. Financiën en IT zijn verantwoordelijk voor juiste AO/IT richtlijnen en inrichting. Het management is verantwoordelijk voor de correcte toepassing van de processen en systemen.

De financiële administratie voeren we in SAP. Dit is binnen Jaarbeurs het primaire systeem voor de administratie en de bedrijfsvoering. Jaarbeurs heeft de gouden onderscheiding gekregen binnen de categorie 'Fast Delivery' van de SAP Quality Awards 2015. Het kreeg de prijs voor het feit dat het in slechts drie maanden zijn gefragmenteerde erp-landschap, dat bestond uit drie verschillende erp-systemen, succesvol heeft gecentraliseerd in één SAP-omgeving. Met dit nieuwe systeem zijn onze financiële processen efficiënter en transparanter geworden en is de voorspelbaarheid van ons bedrijf vergroot.

#### **Projectbeheersing**

Wij streven naar een gedegen beheersing van de beurzen en evenementen die we zelf organiseren. De verwachtingen worden kritisch beoordeeld alvorens middelen, in de vorm van de locatie, geld en een team worden vrijgegeven. Gedurende het proces van voorbereiding vindt doorlopend monitoring plaats van de prestaties en worden kansen en risico's kritisch beoordeeld. Bij omvangrijke verhuuropdrachten worden risico's specifiek geanalyseerd. Deze moeten te beheersen en te overzien zijn. Bepalende factoren zijn een combinatie van onze eigen kennis en ervaring met de ambitie en doelstellingen van de klant. De business unit managers en control houden hierop toezicht.

Een belangrijke voorwaarde voor het beheersen en slagen van projecten zijn de mensen die de projectdoelstellingen bewaken. We besteden ook veel zorg aan het inrichten van adequate projectteams. Binnen Jaarbeurs spreken we van 'bevlogen projectteams', waarmee we teams bedoelen die beschikken over de benodigde kennis en ervaring, die werken vanuit een passie voor hun vak en die uitstekend kunnen samenwerken, zowel onderling als met vertegenwoordigers van de klantorganisatie. We willen klanten toegevoegde waarde leveren door focus te houden op dat wat bijdraagt aan hun doelstellingen en door ervoor te zorgen dat de projectdoelstellingen daarop blijven aansluiten.

**Audits**

De externe audits werden uitgevoerd door onder onze externe accountant Deloitte.

De uitkomsten van de controle door de externe accountant worden mondeling en schriftelijk gerapporteerd aan de Directie en de Raad van Commissarissen.

**Conclusie**

De Algemeen Directeur is verantwoordelijk voor de strategie, het bijbehorende risicoprofiel en de opzet en werking van onze interne risicobeheersings- en controlesystemen. Deze systemen zijn erop gericht dat wij met een redelijke mate van zekerheid op de hoogte zijn van de mate waarin we onze strategische en operationele doelstellingen bereiken. Ook moeten de systemen de betrouwbaarheid van de financiële verslaglegging borgen. Dit om ervoor te zorgen dat wij handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving die op onze organisatie van toepassing is.

De opzet van onze interne risicobeheersings- en controlesystemen voor onze strategische, operationele, compliance- en financiële (verslaggevings)risico's heeft binnen Jaarbeurs hoge prioriteit. Gezien de externe en interne ontwikkelingen blijven we deze systemen continu verfijnen en verbeteren.

In het verslagjaar hebben we de opzet en werking van bestaande interne risicobeheersings- en controlesystemen geëvalueerd. De uitkomsten daarvan, inclusief ons risicoprofiel, zijn besproken met de Raad van Commissarissen.

Deze systemen kunnen nooit absolute zekerheid geven; ook bij Jaarbeurs bestaat de kans dat zich onjuistheden van materieel belang voordoen.

## Overzicht activiteiten 2015 **Jaarbeurs\***

### Activiteiten gericht op de zakelijke markt

	Aantal	Aantal bezoekers	%
<b>Vakbeurzen **</b>			
Eigen producties	18	257.859	11,0%
Verhuringen	15	52.530	2,2%
	<b>33</b>	<b>310.389</b>	<b>13,2%</b>
<b>Congressen</b>			
Nationale dagcongressen	772	201.582	8,6%
Nationale meerdaagse congressen	38	15.119	0,6%
Internationale congressen	3	850	0,0%
	<b>813</b>	<b>217.551</b>	<b>9,3%</b>
<b>Dagvergaderingen, cursussen en overige</b>	<b>5.929</b>	<b>185.321</b>	<b>7,9%</b>
<b>Sub-totaal</b>	<b>6.775</b>	<b>713.261</b>	<b>30,3%</b>

### Activiteiten gericht op de consumenten markt

	Aantal	Aantal bezoekers	%
<b>Consumentenbeurzen en Evenementen **</b>			
Eigen producties	5	323.457	13,8%
Verhuringen	59	987.487	42,0%
	<b>64</b>	<b>1.310.944</b>	<b>55,7%</b>
<b>Beatrix Theater</b>			
Voorstellingen	336	327.400	13,9%
<b>Sub-totaal</b>	<b>400</b>	<b>1.638.344</b>	<b>69,7%</b>
<b>Totaal Jaarbeurs</b>	<b>7.175</b>	<b>2.351.605</b>	<b>100,0%</b>

\*) exclusief 15 digitale platformen, 30 beurzen en 4 summits die niet in Utrecht zijn georganiseerd waarvan 24 beurzen buiten de EU

\*\*\*) voor een specificatie van de beurzen en evenementen incl. de beurzen buiten Utrecht zie de volgende pagina's

## Beurzen en Evenementen

		Locatie	Begindatum	Einddatum
Trade Mart	Ü	Utrecht	1-jan.-15	31-dec.-15
Vakantiebeurs	Ü	Utrecht	13-jan.-15	18-jan.-15
Webwinkel Vakdagen		Utrecht	21-jan.-15	22-jan.-15
NOT	Ü	Utrecht	27-jan.-15	31-jan.-15
KamaSutra voorjaar		Utrecht	30-jan.-15	1-feb.-15
Bedrijfsfeest Bonden		Utrecht	31-jan.-15	31-jan.-15
De Nationale Gezondheids Beurs		Utrecht	5-feb.-15	8-feb.-15
Bouwbeurs	Ü	Utrecht	7-feb.-15	13-feb.-15
Gevel	Ü	Utrecht	7-feb.-15	13-feb.-15
Renovatie & Transformatie	Ü	Utrecht	7-feb.-15	13-feb.-15
EvenementContact		Zaandam	12-feb.-15	12-feb.-15
A State Of Trance		Utrecht	21-feb.-15	21-feb.-15
DanceFair		Utrecht	21-feb.-15	22-feb.-15
MOTORbeurs Utrecht	Ü	Utrecht	26-feb.-15	1-mrt.-15
Love & Marriage voorjaar		Utrecht	7-mrt.-15	8-mrt.-15
Beauty Trade special	Ü	Utrecht	7-mrt.-15	9-mrt.-15
Voorjaarsbeurs	Ü	Utrecht	8-mrt.-15	10-mrt.-15
VIV Asia	Ü	Bangkok	11-mrt.-15	13-mrt.-15
TCT + Personalise Asia	Ü	Shanghai	12-mrt.-15	14-mrt.-15
Second Home Voorjaar		Utrecht	13-mrt.-15	15-mrt.-15
Bergsportdag Zomer		Utrecht	15-mrt.-15	15-mrt.-15
Rail-Tech		Utrecht	17-mrt.-15	19-mrt.-15
Horti ASIA	Ü	Bangkok	17-mrt.-15	19-mrt.-15
AGRI-Asia	Ü	Bangkok	17-mrt.-15	19-mrt.-15
Zorg & ICT	Ü	Utrecht	18-mrt.-15	20-mrt.-15
Zorgtotaal	Ü	Utrecht	18-mrt.-15	20-mrt.-15
Beurs Eigen Huis (VJ)		Utrecht	20-mrt.-15	22-mrt.-15
Kerk en Gemeente		Utrecht	20-mrt.-15	21-mrt.-15
Overseas Property & Investment Show	Ü	Shanghai	20-mrt.-15	23-mrt.-15
DOMOTEX Asia/CHINAFLOOR	Ü	Shanghai	24-mrt.-15	26-mrt.-15
R+T Asia	Ü	Shanghai	24-mrt.-15	26-mrt.-15
Infosecurity.be	Ü	Brussel	25-mrt.-15	26-mrt.-15
Storage Expo	Ü	Brussel	25-mrt.-15	26-mrt.-15
Tooling Event	Ü	Brussel	25-mrt.-15	26-mrt.-15
Dutch Comic Con		Utrecht	28-mrt.-15	29-mrt.-15
EVENT15		Utrecht	1-apr.-15	2-apr.-15
PromZ Event		Utrecht	1-apr.-15	2-apr.-15
C2W Career Expo		Utrecht	8-apr.-15	8-apr.-15
Verzamelaarsjaarbeurs Voorjaar		Utrecht	11-apr.-15	12-apr.-15
EO Nederland Zingt		Utrecht	18-apr.-15	18-apr.-15
Jaarbeurs Overheid 360	Ü	Utrecht	22-apr.-15	23-apr.-15
Multichannel		Utrecht	22-apr.-15	23-apr.-15

		Locatie	Begindatum	Einddatum
Pearl		Utrecht	25-apr.-15	26-apr.-15
Kingshouse Festival		Utrecht	27-apr.-15	27-apr.-15
May Home Show	Ü	Shanghai	30-apr.-15	3-mei-15
World Travel Fair	Ü	Shanghai	7-mei-15	10-mei-15
ICT Vakdag		Utrecht	11-mei-15	11-mei-15
Cultifest		Utrecht	14-mei-15	17-mei-15
VIV Russia	Ü	Moscow	19-mei-15	21-mei-15
Dutch Youtube Gathering		Utrecht	23-mei-15	23-mei-15
Luikse Markt		Utrecht	24-mei-15	25-mei-15
Magic The Gathering Tournament		Utrecht	29-mei-15	31-mei-15
CITS MICE - Perfect China Event		Utrecht	30-mei-15	30-mei-15
China On The Move Expo	Ü	Shanghai	30-mei-15	2-jun.-15
Electronics & Automation		Utrecht	2-jun.-15	4-jun.-15
Wielereperience		Utrecht	6-jun.-15	19-jun.-15
Kinderen Maken Muziek		Utrecht	10-jun.-15	10-jun.-15
VIV Turkey		Istanbul	11-jun.-15	13-jun.-15
Onna-Onna		Utrecht	16-jun.-15	16-jun.-15
Google Ingress		Utrecht	20-jun.-15	20-jun.-15
Life Style Event/ DatingFair		Utrecht	20-jun.-15	21-jun.-15
Shanghai Online Money Fair	Ü	Shanghai	26-jun.-15	28-jun.-15
Tour de France		Utrecht	4-jul.-15	5-jul.-15
Wachttorencongres (2x)		Utrecht	17-jul.-15	26-jul.-15
Spek en Bonen		Utrecht	13-aug.-15	16-aug.-15
Pet Fair Asia	Ü	Shanghai	27-aug.-15	30-aug.-15
Najaarsbeurs	Ü	Utrecht	30-aug.-15	1-sep.-15
Leveranciersdagen		Utrecht	2-sep.-15	3-sep.-15
BABY+ Expo	Ü	Shanghai	4-sep.-15	6-sep.-15
CoilWinding China	Ü	Guangzhou	9-sep.-15	11-sep.-15
Thailand LAB	Ü	Bangkok	9-sep.-15	11-sep.-15
RelatieZ		Utrecht	10-sep.-15	10-sep.-15
Beautyspot.nl live edition	Ü	Utrecht	12-sep.-15	14-sep.-15
50 PlusBeurs		Utrecht	15-sep.-15	19-sep.-15
Boekenfestijn		Utrecht	17-sep.-15	20-sep.-15
Vlees		Utrecht	21-sep.-15	23-sep.-15
Drongo Talenfestival		Utrecht	25-sep.-15	26-sep.-15
KamaSutrA najaar		Utrecht	26-sep.-15	27-sep.-15
Elektrotechniek	Ü	Utrecht	29-sep.-15	2-okt.-15
Big Data Expo		Utrecht	30-sep.-15	1-okt.-15
Second Home Najaar		Utrecht	2-okt.-15	4-okt.-15
Love & Marriage najaar		Utrecht	3-okt.-15	4-okt.-15
Nieuwe kijk op zorg voor kind en gezin		Utrecht	3-okt.-15	4-okt.-15
October Home Show	Ü	Shanghai	3-okt.-15	6-okt.-15
Ecomobiel		Den Bosch	6-okt.-15	7-okt.-15

		Locatie	Begindatum	Einddatum
Energie	Ü	Den Bosch	6-okt.-15	8-okt.-15
Kampeer & Caravan Jaabeurs	Ü	Utrecht	7-okt.-15	11-okt.-15
Lab Technology / The Analytical Challenge		Utrecht	7-okt.-15	8-okt.-15
Aqua Fair Asia	Ü	Guangzhou	8-okt.-15	11-okt.-15
ILDEX Indonesia	Ü	Djakarta	8-okt.-15	10-okt.-15
Beurs Eigen Huis (NJ)		Utrecht	9-okt.-15	11-okt.-15
Firstlook		Utrecht	10-okt.-15	11-okt.-15
Exact Live		Utrecht	14-okt.-15	14-okt.-15
Bike MOTION Benelux	Ü	Utrecht	16-okt.-15	19-okt.-15
LEGO World		Utrecht	21-okt.-15	27-okt.-15
Eurospoor		Utrecht	23-okt.-15	25-okt.-15
Unlocked indoor festival		Utrecht	24-okt.-15	24-okt.-15
KreaDoe	Ü	Utrecht	28-okt.-15	1-nov.-15
Hengelsport -en Visbotenbeurs		Utrecht	30-okt.-15	1-nov.-15
De Tasty		Utrecht	30-okt.-15	1-nov.-15
Shanghai City and Architecture Expo	Ü	Shanghai	31-okt.-15	2-nov.-15
Infosecurity.nl	Ü	Utrecht	4-nov.-15	5-nov.-15
Storage Expo	Ü	Utrecht	4-nov.-15	5-nov.-15
Tooling Event	Ü	Utrecht	4-nov.-15	5-nov.-15
Shanghai International Green Building System	Ü	Shanghai	4-nov.-15	6-nov.-15
Shanghai International Money Fair	Ü	Shanghai	6-nov.-15	8-nov.-15
Gastronomie		Utrecht	9-nov.-15	10-nov.-15
ICT & Logistiek	Ü	Utrecht	10-nov.-15	13-nov.-15
Logistica	Ü	Utrecht	10-nov.-15	13-nov.-15
Margriet Winterfair		Utrecht	13-nov.-15	19-nov.-15
Verzamelaarsjaarbeurs Najaar		Utrecht	21-nov.-15	22-nov.-15
Bergsportdag Winter editie		Utrecht	22-nov.-15	22-nov.-15
Festivak		Utrecht	25-nov.-15	26-nov.-15
China International Maternal & Child Health Expo	Ü	Shanghai	25-nov.-15	26-nov.-15
Beroepskeuze + Buitenlandbeurs		Utrecht	27-nov.-15	28-nov.-15
Memory Carrieredagen		Utrecht	27-nov.-15	28-nov.-15
Studiekeuzebeurs Midden		Utrecht	27-nov.-15	28-nov.-15
ZAPP Sinterklaasfeest		Utrecht	27-nov.-15	29-nov.-15
Open Doors Dag		Utrecht	28-nov.-15	28-nov.-15
KIM STS Vakdag		Utrecht	30-nov.-15	30-nov.-15
I Love Beauty		Utrecht	12-dec.-15	13-dec.-15
Max Christmas Proms		Utrecht	12-dec.-15	13-dec.-15
Maak de Droom Waar		Utrecht	15-dec.-15	15-dec.-15
Exclusive Private Sales		Utrecht	18-dec.-15	20-dec.-15
UNITE		Utrecht	18-dec.-15	18-dec.-15
Wintercircus Utrecht		Utrecht	19-dec.-15	3-jan.-16
Disney On Ice		Utrecht	23-dec.-15	26-dec.-15





## Geconsolideerde balans per 31 december 2015

(vóór voorstel resultaatbestemming)

Bedragen x € 1.000

			2015	2014
<b>Vaste activa</b>				
Immateriële vaste activa	1	22.104	24.670	
Materiële vaste activa	2	84.403	91.291	
Financiële vaste activa	3	<u>1.602</u>	<u>1.127</u>	
			108.109	117.088
<b>Vlottende activa</b>				
Vorraden		596	571	
Vorderingen	4	32.680	35.462	
Liquide middelen	5	<u>58.227</u>	<u>57.720</u>	
			<u>91.503</u>	<u>93.753</u>
<b>Totale activa</b>			<u>199.612</u>	<u>210.841</u>
<b>Groepsvermogen</b>				
Geplaatst en gestort kapitaal		384	384	
Agio reserve		35.849	35.849	
Wettelijke reserves		2.223	519	
Overige reserves		93.220	93.320	
Onverdeeld resultaat		<u>299</u>	<u>-2.755</u>	
Eigen vermogen	6		131.975	127.317
Minderheidsbelang derden	7		<u>946</u>	<u>1.293</u>
			132.921	128.610
<b>Vorzieningen</b>	8		11.844	17.615
<b>Langlopende schulden</b>	9		-	-
<b>Kortlopende schulden</b>	10		<u>54.847</u>	<u>64.616</u>
<b>Totale passiva</b>			<u>199.612</u>	<u>210.841</u>

## Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2015

Bedragen x € 1.000

			2015	2014
<b>Netto-omzet</b>	11	133.322		131.552
Overige opbrengsten		<u>4.153</u>		<u>-</u>
<b>Som der bedrijfsopbrengsten</b>			137.475	131.552
Kosten diensten van derden, en overige externe kosten		61.046		54.348
Lonen en salarissen		26.977		29.247
Sociale lasten		4.584		5.863
Pensioenlasten		<u>1.567</u>		<u>2.548</u>
	12	<u>33.128</u>		<u>37.658</u>
Overige bedrijfskosten	13	25.769		28.089
Afschrijvingen		13.732		14.322
Overige waardeverminderingen vaste activa		<u>1.732</u>		<u>617</u>
	14	<u>15.464</u>		<u>14.939</u>
<b>Som der bedrijfslasten</b>			<u>135.407</u>	<u>135.034</u>
<b>Bedrijfsresultaat (EBIT)</b>			2.068	-3.482
Financiële baten en lasten	15		<u>895</u>	<u>1.242</u>
<b>Resultaat voor belastingen</b>			2.963	-2.240
Belastingen	16		1.677	-426
<b>Resultaat na belastingen</b>			<u>1.286</u>	<u>-1.814</u>
Minderheidsbelang derden	17		<u>-987</u>	<u>-941</u>
<b>Nettoresultaat</b>			<u>299</u>	<u>-2.755</u>

## Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2015

Bedragen x € 1.000

			2015		2014
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>					
Bedrijfsresultaat			2.068		-3.482
Afschrijvingen en waardeverminderingen vaste activa	15.464			14.939	
Minderheidsbelang derden	-987			-941	
Mutaties in voorzieningen	-5.771			3.507	
			8.706		17.505
Mutaties in voorraden en vorderingen	2.012			-954	
Mutaties in kortlopende schulden	-6.259			8.292	
			-4.247		7.338
Rentebaten	1.208			944	
Rentelasten	-79			-151	
Overige financiële baten en lasten	-234			449	
Betaalde belastingen op resultaat	-192			-1.564	
			703		-322
Totale kasstroom uit operationele activiteiten			7.230		21.039
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>					
Investerings en desinvesteringen in:					
Immateriële vaste activa	-1.500			-2.404	
Materiële vaste activa	-4.510			-13.456	
Financiële vaste activa	-475			-426	
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten			-6.485		-16.286
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>					
Aflossingen langlopende schulden	-			-117	
Mutaties minderheidsbelang derden	-347			159	
Koersverschillen groepsmaatschappijen	109			258	
Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten			-238		300
<b>Mutatie in liquide middelen</b>					
Liquide middelen aan het begin van het jaar			507		5.053
			57.720		52.667
Liquide middelen aan het eind van het jaar			58.227		57.720

## Toelichting behorende bij de geconsolideerde jaarrekening 2015

### Algemeen

#### *Relatie met moedermaatschappij en voornaamste activiteiten*

De geconsolideerde jaarrekening van Jaarbeurs omvat Jaarbeurs Holding B.V., statutair gevestigd te Utrecht en kantoorhoudende te Jaarbeursplein 3521 AL Utrecht, en haar 100% dochteronderneming Jaarbeurs Vastgoed B.V. met haar dochterondernemingen. De Stichting Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs oefent geen bedrijf uit en is houdster van alle aandelen Jaarbeurs Holding B.V.

De onderneming is een holdingmaatschappij. De voornaamste activiteiten van de groep bestaan uit de organisatie van beurzen en evenementen, uit het exploiteren van het Congres- en Vergadercentrum, het stichten en exploiteren van de voor de organisatie van beurzen en evenementen benodigde infrastructuur en facilitaire diensten, en het verzorgen van cateringactiviteiten.

#### *Verslaggevingsperiode*

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

#### *Toegepaste standaarden*

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

#### *Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW*

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Daarom vermeldt de enkelvoudige winst- en verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

#### *Continuïteit*

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

### Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat.

Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarin op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.

#### *Gebruik van schattingen*

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

#### *Groepsmaatschappijen en deelnemingen*

Een overzicht van de belangrijkste in de consolidatie meegenomen groepsmaatschappijen en deelnemingen staat op pagina 67.

### **Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta**

#### *Transacties in vreemde valuta*

Transacties luidend in vreemde valuta worden in de betreffende functionele valuta van de groepsmaatschappijen omgerekend tegen de geldende wisselkoers per de transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Niet monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen per de transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

#### *Bedrijfsuitoefening in het buitenland*

De activa en verplichtingen van bedrijfsuitoefening in het buitenland, met inbegrip van goodwill en bij consolidatie ontstane reële waarde correcties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende koers per verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers van het verslagjaar. Valuta omrekeningsverschillen worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Als een buitenlandse activiteit geheel of gedeeltelijk wordt verkocht, wordt het betreffende bedrag uit de reserve omrekeningsverschillen overgeboekt naar de winst- en verlies-rekening.

#### *Afdekking van de netto-investering in buitenlandse activiteiten*

Valuta koersverschillen die optreden bij de omrekening van een financiële verplichting die wordt aangemerkt als afdekking van de netto- investering in een buitenlandse activiteit, worden direct in het eigen vermogen verwerkt – in de reserve omrekeningsverschillen – voor zover de afdekking effectief is. Het niet effectieve deel wordt als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

### **Grondslagen voor financiële instrumenten**

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd. De onderneming maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

#### *Financiële instrumenten die deel uitmaken van een handelsportefeuille*

Financiële instrumenten (activa en verplichtingen) die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden gewaardeerd tegen reële waarde en wijzigingen in die reële waarde worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. In de eerste periode van waardering worden toerekenbare transactiekosten als last in de winst- en verliesrekening verwerkt.

#### *Verstreckte leningen en overige vorderingen*

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

#### *Overige financiële verplichtingen*

Financiële verplichtingen die geen deel uitmaken van een handelsportefeuille worden tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd op basis van de effectieve rentemethode.

#### *Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen*

Deze worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs o.b.v. de effectieve rentemethode. De aflossingsverplichtingen van de langlopende schulden voor het komend jaar worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

## Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

### *Algemeen*

Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden en waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de waardebepaling.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie in euro's is afgerond in duizendtalen.

### *Immateriële vaste activa*

Aangekochte beurstitels en cateringconcepten worden opgenomen tegen de aanschafwaarde verminderd met de lineair berekende afschrijvingen welke zijn gebaseerd op de economische levensduur. Deze bedraagt voor beurstitels maximaal 20 jaar. Goodwill wordt bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingprijs van de deelnemingen en het belang van de groep in de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en de 'voorwaardelijke' verplichtingen van de overgenomen partij, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Goodwill betaald bij de acquisitie van buitenlandse groeps-maatschappijen en deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers op de transactiedatum. De geactiveerde goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, met een maximum van tien jaar.

Software wordt gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage



van de bestede kosten. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld. Voor de kosten van onderzoek en ontwikkeling wordt een wettelijke reserve gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag.

In 2015 is de in het verleden bij de materiële vaste activa geactiveerde software gereclassificeerd naar de immateriële vaste activa.

#### *Materiële vaste activa*

Materiële vaste activa waaronder geactiveerde erfpacht worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde onder aftrek van subsidies, verminderd met lineaire afschrijvingen overeenkomstig de geschatte economische levensduur. Werken in aanbouw worden gewaardeerd tegen kostprijs. Indien sprake is van duurzame waardevermindering worden de materiële vaste activa geherwaardeerd. Materiële vaste activa welke als belegging worden aangehouden worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde. Voor kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen aan de passiefzijde van de balans.

#### *Financiële vaste activa*

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatie methode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de onderneming gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de onderneming garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair gevormd ten laste van de vorderingen op deze deelneming en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de onderneming ten behoeve van deze deelneming.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of duurzaam lagere bedrijfswaarde.

Leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs o.b.v. de effectieve rentemethode onder aftrek van noodzakelijk geachte waardeverminderingen. Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld.

De grondslagen voor overige financiële vaste activa zijn opgenomen onder het hoofd financiële instrumenten.

#### *Bijzondere waardeverminderingen*

Vaste activa met een lange levensduur dienen te worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend

zal worden. De terugverdien-mogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de geschatte contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde van het actief.

#### *Vorraden*

De voorraden betreffen voornamelijk food & beverage producten en de waardering ervan geschiedt op basis van de fifo-methode (first in first out), voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

#### *Vorderingen*

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder de rubriek 'Financiële instrumenten'.

#### *Eigen vermogen*

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigen vermogen instrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering van het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting naar de winst.

#### *Minderheidsbelang derden*

Het minderheidsbelang derden wordt gewaardeerd op het aandeel van derden in de nettovermogenswaarde, zoveel mogelijk bepaald overeenkomstig de waarderingsgrondslagen van de onderneming.

#### *Voorzieningen*

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- dat het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

De voorziening voor het onderhoud van gebouwen en terreinen dient ter egalisatie van de kosten voor het op peil houden van de economische gebruikswaarde van het gehele complex. De voorziening wordt gevormd op basis van de verwachte toekomstige uitgaven gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan. Alleen verwachte uitgaven groter dan € 5.000 worden meegenomen in de voorziening. Uitgaven kleiner dan € 5.000 worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

De voorziening voor reorganisatie dient voor de financiële gevolgen van de aanpassing van de organisatie die leidt

tot een vermindering van het aantal arbeidsplaatsen. De kosten ervan op basis van een sociaal plan en de daarmee gepaard gaande advies- en begeleidingskosten worden ook in de voorziening opgenomen.

#### *Langlopende en kortlopende schulden*

Deze zijn toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

#### *Netto-omzet en bedrijfslasten*

De netto-omzet wordt bepaald op basis van de gefactureerde omzet (exclusief belastingen) onder aftrek van kortingen. De netto-omzet wordt verantwoord in het jaar dat de leveringen plaatsvinden. De kosten diensten van derden, materialen en overige externe kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in het jaar waarin de daarmee verband houdende opbrengst is verantwoord.

De overige opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen en diensten zijn overgedragen aan de koper.

#### *Personeelsbeloningen / pensioenen*

De in de verslagperiode te verwerken pensioenlast is gelijk aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. Voor een op de balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

#### *Afschrijvingen*

Afschrijvingen worden lineair berekend over de aanschafwaarde over de verwachte economische levensduur. Op activa in aanbouw wordt niet afgeschreven. De belangrijkste afschrijvingspercentages zijn:

#### Voor materiële vaste activa

- Gebouwen: 3,33%
- Andere vaste bedrijfsmiddelen: tussen 10% en 20%
- Overige materiële vaste activa: tussen 10% en 20%

#### Voor immateriële vaste activa

- Beurstitels: tussen 5% en 33,33%
- Goodwill: 10%
- Software: 20%
- Overige immateriële vaste activa: tussen 10% en 20%

#### *Aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen*

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet geconsolideerde deelnemingen en tussen de niet geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het moment van verwerving respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

#### *Belastingen*

De vennootschapsbelasting wordt berekend over het resultaat volgens de jaarrekening, gecorrigeerd voor permanente verschillen.

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor latente belastingen wordt een voorziening getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten. Er wordt uitsluitend een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

**Grondslagen voor het kasstroomoverzicht**

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het overzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. De effecten kunnen worden beschouwd als zeer liquide beleggingen.

Kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Winstbelastingen, ontvangen interest en dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

## Toelichting op de geconsolideerde balans

Bedragen x € 1.000

1. Immateriële vaste activa	BEURS	GOODWILL	SOFTWARE	OVERIGE	TOTAAL	TOTAAL
	TITELS				2015	2014
<b>Stand per 1 januari</b>						
Aanschaffingswaarde	33.543	3.545	4.895	514	42.497	48.107
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-13.766	-1.032	-3.003	-26	-17.827	-22.335
Boekwaarde per 1 januari	19.777	2.513	1.892	488	24.670	25.772
<b>Verloop in het boekjaar</b>						
Boekwaarde per 1 januari	19.777	2.513	1.892	488	24.670	25.772
Investerings	-	-	1.725	-	1.725	2.373
Desinvesteringen	-2.407	-	-727	-14	-3.148	-8.249
Afschrijvingen	-2.406	-355	-599	-50	-3.410	-3.208
Terugboeking cumulatieve afschrijving wegens desinvestering	2.407	-	508	1	2.916	8.162
Waardeverminderingen	-	-656	-	-	-656	-298
Overige mutaties	-	-	7	-	7	118
Boekwaarde per 31 december	17.371	1.502	2.806	425	22.104	24.670
<b>Stand per 31 december</b>						
Aanschaffingswaarde	31.136	3.545	5.904	500	41.085	42.497
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-13.765	-2.043	-3.098	-75	-18.981	-17.827
Boekwaarde per 31 december	17.371	1.502	2.806	425	22.104	24.670

De waardevermindering bij "Goodwill" betreft de afwaardering van Quel Business Information B.V. De resterende goodwill betreft Marqit B.V. en wordt afgeschreven in 10 jaar. Deze afschrijvingstermijn is bepaald op basis van verwachte toekomstige rendementen en een inschatting van de zekerheid hiervan.

Voor een bedrag van € 1,8 mln. aan software is volledig afgeschreven, echter nog niet gedesinvesteerd. De betreffende software is nl. nog in gebruik.

2. Materiële vaste activa			MACHINES,				
	GEBOUWEN EN TERREINEN	IN UITVOERING	INSTALLATIES EN INVENTARIS	ICT MIDDELEN	TRANSPORT MIDDELEN	TOTAAL 2015	TOTAAL 2014
<b>Stand per 1 januari</b>							
Aanschaffingswaarde	219.623	1.062	25.229	8.866	537	255.317	250.764
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-138.218	-	-19.221	-6.215	-372	-164.026	-161.496
Boekwaarde per 1 januari	<u>81.405</u>	<u>1.062</u>	<u>6.008</u>	<u>2.651</u>	<u>165</u>	<u>91.291</u>	<u>89.268</u>
<b>Verloop in het boekjaar</b>							
Boekwaarde per 1 januari	81.405	1.062	6.008	2.651	165	91.291	89.268
Investerings	10.833	1.155	1.024	1.257	4	14.273	18.603
Desinvesteringen	-11.921	-	-3.614	-1.353	-72	-16.960	-14.219
Gereedgekomen	1.062	-1.062	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-7.499	-	-1.835	-948	-40	-10.322	-11.114
Terugboeking cumulatieve afschrijving wegens		-					
desinvestering	2.284	-	3.279	1.525	72	7.160	9.032
Waardeverminderingen	-775	-	-106	-195	-	-1.076	-319
Overige mutaties	-	-	15	14	8	37	40
Boekwaarde per 31 december	<u>75.389</u>	<u>1.155</u>	<u>4.771</u>	<u>2.951</u>	<u>137</u>	<u>84.403</u>	<u>91.291</u>
<b>Stand per 31 december</b>							
Aanschaffingswaarde	219.597	1.155	22.689	8.799	486	252.726	255.317
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-144.208	-	-17.918	-5.848	-349	-168.323	-164.026
Boekwaarde per 31 december	<u>75.389</u>	<u>1.155</u>	<u>4.771</u>	<u>2.951</u>	<u>137</u>	<u>84.403</u>	<u>91.291</u>
<b>De boekwaarde van de gebouwen en terreinen is als volgt te specificeren:</b>							
				<b>2015</b>		<b>2014</b>	
Terreinen				12.645		12.645	
Expositiegebouwen				58.704		55.334	
Parkeervoorzieningen				956		1.191	
Overige gebouwen en bouwkundige voorzieningen				<u>3.084</u>		<u>12.235</u>	
				<u>75.389</u>		<u>81.405</u>	

Onder de desinvesteringen Gebouwen en Terreinen is de verkoop van woningen aan de Croeselaan in Utrecht opgenomen (€ 6,4 mln.) en de kosten welke gemaakt zijn voor het bouwrijp maken van de grond t.b.v. de bouw van een megabioscoop

(€ 3,4 mln.). Vrijwel alle expositiegebouwen staan op in erfpacht verkregen grond. De looptijd van de erfpachtcontracten is deels tot 2019 en deels tot 2070.

In de waardevermindering Gebouwen en Terreinen is o.a. de afwaardering begrepen van € 0,4 mln. van een pand in Raamsdonksveer welke in 2016 verkocht zal worden, vermoedelijk tegen een lagere prijs dan de boekwaarde.

Per balansdatum is er voor € 1,7 mln. aan activa in bestelling. Het merendeel hiervan betreft bestellingen in het kader van de aanleg van de Centrum Boulevard.

	DEEL- NEMINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL 2015	TOTAAL 2014
<b>3. Financiële vaste activa</b>				
Stand per 1 januari	-	1.127	1.127	701
Investeringen	916	-	916	434
Desinvesteringen	-	-441	-441	-8
Stand per 31 december	<u>916</u>	<u>686</u>	<u>1.602</u>	<u>1.127</u>

De deelneming betreft een investering van € 0,9 mln. in de joint venture "Shanghai VNU Zhanye Exhibition Co. Ltd.", waarin een aantal beurzen in Shanghai is ondergebracht.

De desinvesteringen onder overige vorderingen betreffen aflossingen en afwaarderingen op verstrekte leningen. Het saldo per 31 december 2015 betreft met name een in 2012 verstrekte 30-jarige aflossingsvrije lening aan het Helen Dowling Instituut (€ 0,6 mln.) ter medefinanciering van zijn maatschappelijke activiteiten.

<b>4. Vorderingen</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Handelsdebiteuren	18.612	19.196
Vooruitbetaalde kosten	6.685	5.238
Vennootschapsbelasting	361	1.106
Latente belastingen	3.285	3.833
Pensioenfondsen	61	157
Vordering op aandeelhouder	-	1.650
Overige vorderingen	3.676	4.282
	<u>32.680</u>	<u>35.462</u>

Het merendeel van de vorderingen vervalt binnen 1 jaar. De hoogte van de voorziening voor mogelijke oninbaarheid van handelsdebiteuren is thans € 1,1 mln. (2014: € 1,2 mln.). Deze voorziening is verantwoord onder de handelsdebiteuren.

De vooruitbetaalde kosten hebben betrekking op beurzen en activiteiten welke na 31 december worden gehouden.

De latente belastingen hebben voornamelijk betrekking op een fiscaal afwijkende waardering van de materiële vaste activa en in de toekomst verrekenbare verliezen, en hebben een overwegend langlopend karakter.



**5. Liquide middelen**

De liquide middelen bestaan voor € 50,2 mln. (2014: € 47,6 mln.) uit deposito's met termijnen variërend van 1 tot 6 maanden, waarvan € 27,4 mln. ter vrije beschikking staat.

**6. Eigen vermogen**

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Stand per 1 januari	127.317	129.814
Kapitaalstorting	4.250	-
Totaal mutaties eigen vermogen in relatie met aandeelhouder	4.250	-
Nettoresultaat	299	-2.755
Koersverschillen groepsmaatschappijen	109	258
Totaal resultaat	408	-2.497
Stand per 31 december	131.975	127.317

**7. Minderheidsbelang derden**

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Stand per 1 januari	1.293	1.134
Uitgekeerd dividend	-1.338	-561
Resultaat boekjaar	987	941
Koersverschillen	47	114
Desinvesteringen	-43	-335
Stand per 31 december	946	1.293

Het minderheidsbelang derden bestaat ultimo 2015 uitsluitend uit het minderheidsbelang van 30% in VNU Exhibitions Asia Ltd.

**8. Voorzieningen**

	ONDERHOUD GEBOUWEN EN TERREINEN	REORGANI- SATIE VOORZIENING	LATENTE BELASTINGEN	OVERIGE VOOR- ZIENINGEN	TOTAAL 2015	TOTAAL 2014
Stand per 1 januari	6.807	6.410	1.866	2.532	17.615	14.108
Toevoeging	1.848	3.304	9	395	5.556	8.249
Onttrekking	-3.015	-7.620	-291	-401	-11.327	-4.742
Stand per 31 december	5.640	2.094	1.584	2.526	11.844	17.615

De reorganisatievoorziening per 31 december 2015 betreft de in 2016 door te voeren reorganisatie en is inclusief advies- en begeleidingskosten. De onderhoudsvoorziening is inclusief een voorziening voor asbestsaneringswerkzaamheden (€ 1,8 mln.). In de 'Overige voorzieningen' zijn o.a. opgenomen een voorziening voor milieu-aanpassingen (€ 1,9 mln.), een leegstandvoorziening (€ 0,4 mln.), en een voorziening voor jubilea. De voorzieningen hebben deels een kortlopend maar overwegend een langlopend karakter.

<b>9. Langlopende schulden</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Stand per 1 januari	-	117
Afgelost	-	-117
Stand per 31 december	<u>-</u>	<u>-</u>
<b>10. Kortlopende schulden</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Vooruitgefactureerde opbrengsten	29.490	33.600
Handelscrediteuren	9.690	11.317
Vennootschapsbelasting	740	-
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	3.721	3.220
Schulden aan aandeelhouder	-	5.899
Overige schulden	11.206	10.580
	<u>54.847</u>	<u>64.616</u>

De maximale kredietfaciliteit bij kredietinstellingen bedraagt € 3,5 mln. (2014: € 10,0 mln.). De vooruitgefactureerde opbrengsten hebben betrekking op beurzen en activiteiten welke na 31 december worden gehouden.

De kortlopende schulden hebben overwegend een looptijd korter dan 1 jaar.

### **Financiële instrumenten**

#### *Algemeen*

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan marktrisico (inclusief valutarisico en prijsrisico), kredietrisico en liquiditeitsrisico. De met deze financiële instrumenten verbonden risico's en het beleid om deze risico's te beperken zijn hieronder toegelicht.

#### *Kredietrisico*

Het mogelijke kredietrisico ten aanzien van vorderingen in financiële vaste activa en handels- en overige vorderingen wordt voortdurend bewaakt. Indien nodig wordt een voldoende voorziening genomen. Per einde boekjaar is er geen belangrijke concentratie van kredietrisico aanwezig en is de benodigde voorziening gering.

#### *Renterisico*

Omdat er geen noemenswaardige opgenomen leningen zijn is er geen renterisico. Ook niet met betrekking tot de beschikbare liquiditeiten omdat deze tegen een risicoloze rentevergoeding bij kredietwaardige banken worden weggezet.

*Valutarisico*

Als gevolg van de internationale activiteiten loopt de onderneming, uit hoofde van de in de balans opgenomen vorderingen en schulden op buitenlandse ondernemingen en toekomstige transacties, valutarisico met betrekking tot de Chinese Renminbi. Het beleid van de onderneming is, gezien de geringe omvang van de buitenlandse activiteiten en het merendeels herinvesteren van de beschikbare liquiditeiten in de landen zelf, om geen van in de balans opgenomen vorderingen en schulden af te dekken.

*Prijrisico*

De onderneming heeft in 2015 geen genoteerde beleggingen en kent als gevolg daarvan geen prijsrisico.

*Liquiditeitsrisico*

De onderneming gebruikt geen externe financiering en ziet erop toe dat de aanwezige liquide middelen steeds voldoende beschikbaar zijn door gebruik te maken van deposito's met een voornamelijk korte looptijd. De waarde van de liquide middelen zijn reëel.

*Kasstroomrisico*

De onderneming voorziet geen risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een financieel instrument zullen fluctueren in omvang.

De reële waarde van de financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen ene disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije markttrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen. In verband met het ontbreken van een aflossingsschema bij de verstrekte lening aan het Helen Downing Instituut heeft er geen aanpassing naar reële waarde plaatsgevonden. Er wordt verondersteld dat de boekwaarde de reële waarde benadert. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen, langlopende en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

**Niet in de balans opgenomen verplichtingen***Meerjarige financiële verplichtingen*

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangegaan ter zake van erfpacht, huur, operationele beurskosten en operationele leasing. Deze verplichtingen kunnen naar aard en looptijd als volgt worden gespecificeerd (in mln. €):

	<b>&lt; 1 Jaar</b>	<b>1-5 Jaar</b>	<b>&gt; 5 Jaar</b>	<b>Totaal</b>
Erfpacht	0,1	0,3	3,7	4,1
Huur	1,3	3,9	4,3	9,5
Operationele beurskosten	0,3	0,3	-	0,6
Operationele leasing	0,4	0,6	-	1,0
	<u>2,1</u>	<u>5,1</u>	<u>8,0</u>	<u>15,2</u>

Het merendeel van de terreinen is in erfpacht verkregen, deels tot 2019 en deels tot 2070. De jaarlijkse huurverplichtingen hebben een gemiddelde resterende looptijd van ca. 4 jaar en betreffen voornamelijk pandhuur verplichtingen. Van de jaarlijkse operationele lease verplichtingen betreft het merendeel autolease verplichtingen met een gemiddelde resterende looptijd van ca. 2 jaar.

In het kader van het Project Ontwikkeling Stationsgebied (POS) waaronder een deel van het Jaarbeursterrein valt, is met de Gemeente Utrecht overeenstemming bereikt over de verdere invulling en ontwikkeling van het Jaarbeursterrein. De afspraken zijn vastgelegd in een 'Afsprakenkader' en inmiddels opgenomen in een definitieve Ontwikkelovereenkomst. Bij ondertekening hiervan in 2016 zal het terrein waarop Jaarbeurs haar activiteiten zal blijven voeren, in eeuwigdurende erfpacht worden uitgegeven en zal Jaarbeurs, huidige aan haar in erfpacht uitgegeven terreinen en eigendom van terreinen, aan de Gemeente Utrecht overdragen. De resterende verplichting uit hoofde hiervan bedraagt per saldo € 2,6 mln.

## **Belastingen**

### *Vennootschapsbelasting*

De vennootschap vormt samen met alle in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen 100% groepsmaatschappijen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting, met uitzondering AvD Holding II B.V. en haar dochtermaatschappijen, en is hoofdelijk aansprakelijk voor de fiscale schulden van de fiscale eenheid als geheel.

### *Omzetbelasting*

Voor de omzetbelasting is er een fiscale eenheid gevormd bestaande uit Jaarbeurs Vastgoed B.V., Jaarbeurs B.V., Jaarbeurs Catering Services B.V. en VNU Exhibitions Europe B.V.

## Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Bedragen x € 1.000

### 11. Netto-omzet

#### Naar activiteiten

	2015	2014
Vakbeurzen	62.089	59.022
Consumentenbeurzen	22.994	22.467
Evenementen	7.256	2.947
Congressen en vergaderingen	14.662	14.557
Externe partycatering	7.493	15.176
Overige	18.828	17.383
	<u>133.322</u>	<u>131.552</u>

#### Naar geografische gebieden

Nederland	99.476	110.020
Overige EU-landen	605	502
Overige landen	33.241	21.030
	<u>133.322</u>	<u>131.552</u>

### 12. Personeelskosten

	2015	2014
Lonen en salarissen	26.977	29.247
Sociale lasten	4.584	5.863
Pensioenlasten	1.567	2.548
	<u>33.128</u>	<u>37.658</u>

Per 1 januari 2015 zijn de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten overgedragen aan het Pensioenfonds voor de Grafische Bedrijven (PGB). De regeling van PGB betreft een voorwaardelijke middelloonregeling. De maximale bijdrage van de onderneming is een jaarlijkse premie van 14,5% van de salarissom, ook in situaties waarbij het fonds over onvoldoende middelen zou beschikken. Aanspraken kunnen als gevolg daarvan indien nodig verlaagd worden. De pensioengrondslag is gelijk aan het jaarsalaris minus de franchise. In de premie zit geen financiering voor toeslagen. De dekkingsgraad van PGB per eind 2015 bedraagt 101,4%.

De afname van de Pensioenlasten wordt met name veroorzaakt door een eenmalige en onverplichte bijdrage in 2014 van de onderneming aan PGB van € 0,5 mln. i.v.m. de overgang van Stichting Jaarbeurs Pensioenfonds naar PGB.

De pensioenen van Jaarbeurs Catering Services medewerkers zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds van de Horeca. Het betreft een voorwaardelijke middelloonregeling. De huidige jaarlijkse premiebijdrage hiervan is 16,8%. Het bestuur besluit over mogelijke toeslagen. Er is echter geen recht op toeslagen en er is eveneens geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, ook in situaties waarbij het fonds over onvoldoende middelen zou beschikken. De dekkingsgraad eind 2015 was 110%.

<b>Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Nederland	510	597
Overige landen	<u>183</u>	<u>160</u>
	<u>693</u>	<u>757</u>

Het aantal medewerkers dat hierin is meegenomen voor proportioneel in de consolidatie meegenomen groepsmaatschappijen is 18,5 Fte (2014: 15,5 Fte). Het gemiddeld aantal medewerkers in Nederland bestaat voor 92 Fte (2014: 94 Fte) uit medewerkers van JaarbeursCateringJobs met een nulurencontract.

<b>13. Overige bedrijfskosten</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Overige personeelskosten	7.348	11.002
Huisvestingskosten	9.108	8.583
Automatiseringskosten	2.099	1.084
Reis- en verblijfkosten	1.208	1.210
Verkoopkosten	1.971	1.630
Kantoorkosten	3.212	2.747
Overige kosten	<u>823</u>	<u>1.833</u>
	<u>25.769</u>	<u>28.089</u>

De afname van de Overige personeelskosten wordt met name veroorzaakt door een verlaging van de dotatie aan de reorganisatie voorziening. In 2015 bedroeg deze dotatie € 3,3 mln. (2014: € 6,9 mln.).

De toename van de Huisvestingskosten wordt veroorzaakt door de hogere dotatie aan de voorziening voor onderhoud gebouwen en terreinen van € 1,8 mln. (2014: € 0,8 mln.).

De mutatie in de Overige kosten wordt veroorzaakt door externe advieskosten van € 0,9 mln. welke in 2014 ten laste van het resultaat zijn gebracht.

<b>14. Afschrijvingen en waardeverminderingen vaste activa</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<i>Afschrijvingen</i>		
Immateriële vaste activa	3.410	3.208
Materiële vaste activa	<u>10.322</u>	<u>11.114</u>
	13.732	14.322
<i>Waardeverminderingen</i>		
Immateriële vaste activa	656	298
Materiële vaste activa	<u>1.076</u>	<u>319</u>
	1.732	617
	<u>15.464</u>	<u>14.939</u>
<b>15. Financiële baten en lasten</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Rentebaten	1.208	944
Rentelasten	-79	-151
Koersverschillen vreemde valuta	-21	163
Overige financiële baten en lasten	<u>-213</u>	<u>286</u>
	895	1.242
<b>16. Belastingen</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Belastinglast op basis van commercieel resultaat	1.583	53
Mutatie in de belastinglatentie	77	76
Verrekende belastingen en overige effecten	<u>17</u>	<u>-555</u>
	1.677	-426

Jaarbeurs Holding B.V. en haar Nederlandse 100% dochtermaatschappijen, met uitzondering van AvD Holding II B.V. en haar dochtermaatschappijen, vormen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De effectieve belastingdruk bedraagt 56,6% (2014: 19,0%) en ligt aanzienlijk hoger dan het gemiddeld geldend nominale vennootschapsbelastingpercentage in de landen waarin Jaarbeurs Holding B.V. actief is. Dit wordt met name veroorzaakt door afschrijvingen op immateriële vaste activa welke fiscaal niet in aftrek kunnen worden gebracht.

#### **17. Minderheidsbelang derden**

Dit betreft het minderheidsbelang van derden in de resultaten van groepsmaatschappijen.

## Vennootschappelijke jaarrekening per 31 december 2015

(vóór voorstel resultaatbestemming)

Bedragen x € 1.000

Vennootschappelijke balans			<b>2015</b>	<b>2014</b>
<b>Vaste activa</b>				
Financiële vaste activa	1		127.725	127.317
<b>Vlottende activa</b>				
Vorderingen op groepsmaatschappijen			4.250	5.899
<b>Totale activa</b>			<u>131.975</u>	<u>133.216</u>
<b>Eigen vermogen</b>	2			
Geplaatst en gestort kapitaal			384	384
Agio reserve			35.849	35.849
Wettelijke reserves			2.223	519
Overige reserves			93.220	93.320
Onverdeeld resultaat			299	-2.755
			<u>131.975</u>	<u>127.317</u>
<b>Kortlopende schulden</b>				
Schulden aan aandeelhouder			-	5.899
<b>Totale passiva</b>			<u>131.975</u>	<u>133.216</u>
Winst- en verliesrekening			<b>2015</b>	<b>2014</b>
Resultaat van groepsmaatschappijen			299	-2.755
<b>Netto resultaat</b>			<u>299</u>	<u>-2.755</u>



## Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Bedragen x € 1.000

### Algemeen

Aangezien de financiële gegevens van de vennootschap in de geconsolideerde jaarrekening zijn verwerkt, vermeldt de winst- en verliesrekening slechts het resultaat van de deelneming (art. 402 Boek 2 BW).

#### 1. Financiële vaste activa

	2015	2014
Stand per 1 januari	127.317	129.814
Resultaat boekjaar	299	-2.755
Koersverschillen	109	258
Stand per 31 december	<u>127.725</u>	<u>127.317</u>

De financiële vaste activa betreft volledig de 100% deelneming in Jaarbeurs Vastgoed B.V.

De lijst met de belangrijkste groepsmaatschappijen en deelnemingen staat vermeld op pagina 67.

#### 2. Eigen vermogen

	GEPLAATST AANDELEN- KAPITAAL	AGIO- RESERVE	RESERVE ONT- WIKKELINGS- KOSTEN	RESERVE OM- REKENINGS- VERSCHILLEN	OVERIGE RESERVES	ONVERDEELD RESULTAAT	TOTAAL
Stand per 1 januari 2014	384	35.849	-	261	98.362	-5.042	129.814
Netto resultaat 2014	-	-	-	-	-	-2.755	-2.755
Ingehouden winst	-	-	-	-	-5.042	5.042	-
Koersverschillen	-	-	-	258	-	-	258
Stand per 1 januari 2015	<u>384</u>	<u>35.849</u>	<u>-</u>	<u>519</u>	<u>93.320</u>	<u>-2.755</u>	<u>127.317</u>
Kapitaalstorting	-	-	-	-	4.250	-	4.250
Netto resultaat 2015	-	-	-	-	-	299	299
Ingehouden winst	-	-	-	-	-2.755	2.755	-
Geactiveerde kosten	-	-	1.670	-	-1.670	-	-
Daling geactiveerde kosten	-	-	-75	-	75	-	-
Koersverschillen	-	-	-	109	-	-	109
Stand per 31 december 2015	<u>384</u>	<u>35.849</u>	<u>1.595</u>	<u>628</u>	<u>93.220</u>	<u>299</u>	<u>131.975</u>

Per 31 december 2015 bestaat het maatschappelijk aandelenkapitaal uit 3500 aandelen met ieder een nominale waarde van € 453,78 per aandeel. Hiervan zijn 846 aandelen geplaatst en volgestort.

### Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van Deloitte Accountants zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

	DELOITTE ACCOUNTANTS B.V.	DELOITTE OVERIG	TOTAAL
<i>In 2015</i>			
Onderzoek van de jaarrekening	225.000	-	225.000
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	79.663	79.663
Totaal	<u>225.000</u>	<u>79.663</u>	<u>304.663</u>
<i>In 2014</i>			
Onderzoek van de jaarrekening	105.000	-	105.000
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	276.713	276.713
Totaal	<u>105.000</u>	<u>276.713</u>	<u>381.713</u>

### Bezoldiging bestuurders en commissarissen

De in artikel 383 lid 1 titel 9 Boek 2 BW bedoelde bezoldiging van de enige bestuurder is vrijgesteld van vermelding. De bezoldiging van de commissarissen bedraagt: € 119 duizend (2014: € 119 duizend).

### Aansprakelijkheidsverklaring groepsmaatschappijen

Op grond van art. 403 boek 2 BW heeft de vennootschap schriftelijk verklaard zich hoofdelijk aansprakelijk te stellen voor de uit de rechtshandelingen voortvloeiende schulden van alle in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen 100% groepsmaatschappijen, met uitzondering van JaarbeursCateringJobs B.V., AvD Holding II B.V. en haar dochtermaatschappijen.

Utrecht, 29 april 2016

*Directie*  
A.C. Arp  
Algemeen Directeur

*Raad van Commissarissen*  
De heer R.G. van Ingen - voorzitter  
Mevrouw P.G. Boumeester  
Mevrouw I.G.C. Faber  
Mevrouw C.T.L. Hamaker  
De heer J.G. Wijn

## Overige gegevens

Bedragen x € 1.000

### Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

De statuten van de vennootschap bepalen dat het resultaat na belasting ter beschikking staat aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 26 maart 2015 is besloten het netto resultaat over 2014 als volgt te bestemmen:

In mindering te brengen op de overige reserves	2.755
--	-------

### Voorgestelde resultaatbestemming

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal worden voorgesteld het netto resultaat over 2015 als volgt te verdelen:

Toe te voegen aan de overige reserves	299
---------------------------------------	-----

### Concernsamenstelling per 31 december 2015

Alle in de consolidatie opgenomen groepsmaatschappijen staan hieronder vermeld. Indien de deelneming minder dan 100% bedraagt en indien de vestigingsplaats niet Utrecht is is dat vermeld. De bedrijven waarbij een \* staat vermeld zijn proportioneel in de consolidatie opgenomen.

	Vestigingsplaats	Belang(%)
<b>Jaarbeurs Holding B.V. (groepshoofd)</b>		
<b>Jaarbeurs Vastgoed B.V.</b>		
Jaarbeurs Ontwikkeling B.V.		
Beheersmaatschappij Jaarbeurspoort B.V.		
Exploitatiemaatschappij van Onroerende Goederen De Roggehoek B.V.		

	Vestigingsplaats	Belang(%)
<b>Jaarbeurs B.V.</b>		
<b>VNU Exhibitions Europe B.V.</b>		
Corsofex Beheer B.V.		
Quel Business Information B.V.		
Marqit B.V.		
Jaarbeurs International B.V.		
VNU Exhibitions Asia Ltd.	Shanghai	70%
VNU Exhibitions Asia Pacific Company Ltd. *	Bangkok	49,99%
<b>Jaarbeurs Catering Services B.V.</b>		
JaarbeursCateringJobs B.V.		
On Board On Shore B.V.	Rotterdam	
Event & Catering Partners 2002 B.V.		
Grand Exploitatie B.V.		
AvD Holding B.V.		
AvD Holding II B.V.		
Bourgondia B.V.	Oosterhout	
Rogex B.V.	Oosterhout	
AvD Groep B.V.	Oosterhout	
Party Service AvD B.V.	Oosterhout	
AvD Muziek- Theater- en Produktiebureau B.V.	Oosterhout	
Jaarbeurs Externe Catering B.V.		
Grand Catering B.V.	Nieuwegein	
Verhaaf Party Catering B.V.	Amsterdam	
Taat & De Regt B.V.	Den Haag	
Rembrandt 2000 B.V. *		50%
<b>Het belang in de volgende groepsmaatschappijen is in 2015 verkocht aan derden:</b>		
2XPO B.V.		
2XPO C.V.		

**De volgende groepsmaatschappijen zijn in 2015 geliquideerd:**

Exploitiemaatschappij Jaarbeurscongreszaal N.V.

Jaarbeurs Management B.V.

N.V. Jaarbeurs-Servicebureau

Croeselaan Promotion Holding B.V.

Rotterdams Tentoonstellings-Bureau B.V.

Frans Kuil Beheer B.V.

Frans Kuil Party- en Cateringservices B.V.

Dutch Catering Association B.V.

## Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Jaarbeurs Holding B.V

### Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2015 van Jaarbeurs Holding B.V. te Utrecht gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2015 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2015 met de toelichting, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

### Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het Jaarverslag - Verslag van de directie, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). De directie is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als zij noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

### Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de directie van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

**Oordeel betreffende de jaarrekening**

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Jaarbeurs Holding B.V. per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

**Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen**

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het Jaarverslag - Verslag van de directie, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het Jaarverslag - Verslag van de directie, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 3 mei 2016

Deloitte Accountants B.V.

Drs. A.J. Heitink RA

## Vijf jaren Jaarbeurs Holding BV

Bedragen x € 1 mln.

	2015	2014	2013	2012	2011
<b>Geconsolideerde balansen in verkorte vorm</b>					
Vaste activa	108,1	117,1	115,8	115,5	118,6
Vlottende activa	<u>91,5</u>	<u>93,7</u>	<u>86,6</u>	<u>103,5</u>	<u>85,1</u>
	<u>199,6</u>	<u>210,8</u>	<u>202,4</u>	<u>219,0</u>	<u>203,7</u>
Groepsvermogen	132,9	128,6	131,0	136,8	126,1
Voorzieningen	11,8	17,6	14,1	10,0	10,8
Langlopende schulden	-	-	0,1	0,3	0,4
Kortlopende schulden	<u>54,9</u>	<u>64,6</u>	<u>57,2</u>	<u>71,9</u>	<u>66,4</u>
	<u>199,6</u>	<u>210,8</u>	<u>202,4</u>	<u>219,0</u>	<u>203,7</u>
<b>Verloop groepsvermogen</b>					
Stand per 1 januari	128,6	131,0	136,8	126,1	113,8
Resultaat boekjaar	0,3	-2,8	-5,0	11,6	12,6
Overige mutaties	<u>4,0</u>	<u>0,4</u>	<u>-0,8</u>	<u>-0,9</u>	<u>-0,3</u>
Stand per 31 december	<u>132,9</u>	<u>128,6</u>	<u>131,0</u>	<u>136,8</u>	<u>126,1</u>



## Vijf jaren Jaarbeurs Holding BV

Bedragen x € 1 mln. tenzij anders is aangegeven

	2015	2014	2013	2012	2011
<b>Geconsolideerde winst- en verliesrekeningen</b>					
<b>in verkorte vorm</b>					
Netto-omzet	133,3	131,6	140,9	149,2	152,9
Overige opbrengsten	4,2	-	-	-	-
Som der bedrijfsopbrengsten	137,5	131,6	140,9	149,2	152,9
Kosten diensten van derden, materialen en overige bedrijfskosten	79,4	71,4	84,3	73,6	76,4
Personeelskosten	40,5	48,7	43,5	44,8	42,0
Afschrijvingen en waardeverminderingen vaste activa	15,5	14,9	18,2	14,8	16,2
Som der bedrijfslasten	135,4	135,0	146,0	133,2	134,6
Bedrijfsresultaat	2,1	-3,4	-5,1	16,0	18,3
Financiële baten en lasten	0,9	1,2	1,0	1,4	0,2
Resultaat voor belastingen	3,0	-2,2	-4,1	17,4	18,5
Vennootschapsbelasting	1,7	-0,4	0,3	4,9	5,3
Minderheidsbelang derden	-1,0	-1,0	-0,6	-0,9	-0,6
Nettoresultaat	0,3	-2,8	-5,0	11,6	12,6
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>	7,2	21,0	8,5	33,8	15,9
<b>Netto-investeringen in vaste activa</b>	6,5	16,3	18,4	11,7	7,0
<b>Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)</b>	693	757	855	846	804

## Personalia

### **Directie Jaarbeurs B.V.**

A.C. Arp - Algemeen Directeur (per 1 april 2016)

A.M.M. Otten - Financieel Directeur

G.W. Leeuwenburgh - Commercieel Directeur

### **Directie en Management VNU Exhibitions Asia Ltd.**

D. Zhong – Algemeen Directeur

### **Commissarissen Jaarbeurs Holding B.V.**

De heer R.G. van Ingen - voorzitter

Mevrouw P.G. Boumeester

Mevrouw I.G.C. Faber

Mevrouw C.T.L. Hamaker

De heer J.G. Wijn

### **Bestuur Stichting Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs**

De heer R.G. van Ingen - voorzitter

De heer A.C. Arp

Mevrouw P.G. Boumeester

Mevrouw I.G.C. Faber

Mevrouw C.T.L. Hamaker

De heer J.G. Wijn

### **Ondernemingsraad Jaarbeurs Groep**

Menno van Lambaart - voorzitter

Jan Takken - vicevoorzitter

Manon van Wersch - secretaris

Piet van den Bosch

Nico van Doorn

Mira Jurzik

Esther Puschel

Fer Windau

Vincent van Zaalen

## PROFIELEN LEDEN Raad Van Commissarissen JAARBEURS



### **De heer R.G. van Ingen (Voorzitter)**

- Lid Raad van Toezicht Julius Gezondheidscentra
- Voormalig Algemeen Directeur Jaarbeurs
- Oud voorzitter UFI
- Oud voorzitter EMECA



### **Mevrouw P. G. Boumeester**

- Beroepscommissaris, onder meer Lid Raad van Commissarissen bij Ordina, Heijmans, Persgroep Nederland
- Voorzitter Raad van Advies H&S Groep
- Coach Quist Executive Coaching
- Raad bij de Ondernemingskamer



### **Mevrouw I.G.C. Faber**

- Voorzitter Raad van Bestuur Faber Halbertsma Groep
- Lid Raad van commissarissen NV Rova Holding
- Lid TNO Raad van Toezicht
- Lid Raad van Toezicht Probos
- Lid bestuur Nationaal Register
- Lid bestuur European Family Business



### **Mevrouw C.T.L. Hamaker**

- Adviseur op het gebied van strategie, positionering en investor relations
- Lid Raad van toezicht Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
- Lid bestuur Internationaal Kamerfestival Utrecht



### **De heer J.G. Wijn**

- Lid Raad van Bestuur ABN AMRO Bank N.V.
- Lid Raad van Commissarissen Schiphol Group
- Lid Dagelijks Bestuur VNO-NCW
- Lid Raad van Commissarissen Stadsherstel Amsterdam
- Voorzitter Bestuur Oranjefonds
- Voormalig minister van Economische Zaken
- Voormalig Staatssecretaris van Financiën en Economische Zaken

**Jaarbeurs** · Postbus 8500, 3503 RM Utrecht · Jaarbeursplein, 3521 AL Utrecht  
Telefoon 030 295 59 11 · Fax 030 295 55 21 · [info@jaarbeurs.nl](mailto:info@jaarbeurs.nl) · [www.jaarbeurs.nl](http://www.jaarbeurs.nl)